

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: публічного управління та адміністрування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня Магістр

на тему:

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Виконав: магістратури
за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування

Вознюк О. С.

(прізвище та ініціали)

Керівник: доктор економічних наук,
професор, завідувач
кафедри математики,
статистики та
інформаційних
технологій

Кулинич Р.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2021 рік

Анотація

Вознюк О. С. Цифровізація державного управління в реєстраційній сфері. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 073 Менеджмент. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2021. – 75 с.

Робота присвячена питанням здійсненням різноманітних реєстраційних процедур у діяльності органів публічної влади. Досліджено інститут реєстрації в системі публічного управління та визначено поняття реєстраційної діяльності як інституту державного управління. Проаналізовано види адміністративних процедур в реєстраційній сфері та визначено суб'єктний склад реєстраційної діяльності в Україні. Наголошено, що процедура державної реєстрації, традиційно складається з таких етапів, які послідовно змінюють одна одну: порушення реєстраційного провадження; розгляду реєстраційної справи і прийняття рішення; оскарження рішення і його перегляду; виконання рішення. Останнім етапом є видача дублікату реєстраційного документу або повторна реєстрація (перереєстрація). У контексті здійснення євроінтеграції особливо нагальним стає формування уніфікованих вимог до реєстрів та їх адміністраторів, та створення «реєстру реєстрів», що реалізується сьогодні в Україні через поданий на розгляд до парламенту законопроект «Про публічні електронні реєстри».

Ключові слова: адміністративні послуги, реєстраційна діяльність, публічне управління, реєстр, розпорядник.

The summary

Vozniuk O.S. Digitization of public administration in the registration sphere Qualification scientific work on the rights of the manuscript. Master's degree in 073 Management. - Khmelnytsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytsky, 2021. - 75 p.

The work is devoted to the implementation of various registration procedures in the activities of public authorities. The institute of registration in the system of public administration is investigated and the concept of registration activity as an institute of public administration is defined. The types of administrative procedures in the field of registration are analyzed and the subjective composition of registration activities in Ukraine is determined. It is emphasized that the procedure of state registration traditionally consists of the following stages, which successively change each other: violation of registration proceedings; consideration of the registration case and decision-making; appeal against the decision and its review; execution of the decision. The last stage is the issuance of a duplicate of the registration document or re-registration (re-registration). In the context of European integration, the formation of unified requirements for registers and their administrators and the creation of a "register of registers", which is being implemented in Ukraine today through the bill "On Public Electronic Registers" submitted to the Parliament, is especially urgent.

Keywords: administrative services, registration activities, public administration, register, administrator.

ЗМІСТ

Зміст

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ ЯК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	9
1.1. Інститут цифровізації державного управління в реєстраційній сфері	9
1.2. Поняття та ознаки цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері.....	14
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	19
2.1. Суб'єкти цифрової реєстраційної діяльності в Україні	19
2.2. Етапи організації цифрової реєстраційної діяльності та забезпечення безпеки персональних даних	25
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	40
3.1. Особливості організації та здійснення окремих цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері	40
3.2. Удосконалення організації цифрових адміністративних процедур.....	51
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливим напрямком здійснення державного управління в Україні, виступає інституту реєстраційної діяльності як різновид адміністративних послуг. Сучасний рівень інформатизації управлінської діяльності дозволяє відкрити широкий доступ до різноманітних баз даних, що якісно змінює всю «парадигму» адміністративно-управлінської діяльності.

Необхідність дослідження інституту адміністративних процедур в реєстраційній сфері та напрямків його подальше вдосконалення і реформування зумовлено також здійснюваними євроінтеграційними процесами в Україні.

У системі публічного управління реєстраційні функції покладено на значну кількість публічних органів управління (публічну адміністрацію). Ці органи покликані реалізовувати реєстраційні повноваження, вносити дані до єдиних реєстрів, утримувати їх, видавати документи, які підтверджують проходження реєстраційної процедури.

Проте, сьогодні з позицій розвитку сучасних інформаційних технологій доктрина основних прав і свобод людини і громадянина отримує доповнення пов'язане з прогресуючою «цифровізацією». Сьогодні використання передових інформаційно-комунікаційних технологій та усіх досягнень науково-технічного прогресу надало людям величезні можливості для спілкування. І ні для кого не буде новиною, що нині присутні технології, за допомогою яких можливо за кілька секунд зв'язатись з людиною, яка знаходиться по іншу сторону світу. Доцільно говорити, що важливим засобом на шляху до створення інформаційного суспільства виступає Інтернет.

Цифрові технології у сучасних умовах активно проникають у всі сфери соціально-економічної системи. Не є винятком і публічне управління. Синергетичний потенціал соціальних, мобільних, «хмарних» технологій, а також технологій аналізу даних та «Інтернеті речей» сукупно здатні призвести до кардинальних трансформаційних змін у публічному управлінні

Саме тому в умовах становлення «цифрових» ринків та економік, розвитку «електронної держави» потрібні інвестиції в інфокомунікаційні технології. Їхнє активне впровадження в практику дозволить використовувати нові моделі взаємодії та обслуговування, підвищити дієвість систем менеджменту та громадського управління.

18 листопада 2021 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про публічні електронні реєстри», який було підписано Президентом України 10 грудня 2021 року. Цей законодавчий акт спрямований на «створення єдиної інтегрованої системи публічних електронних реєстрів, визначення уніфікованої інституціональної структури функціонування публічних електронних реєстрів та єдиних вимог до їх створення, ведення, взаємодії, адміністрування, модернізації, реорганізації та ліквідації, а також до створення реєстрової інформації та її використання у інших інформаційних системах, при здійсненні дозвільної та іншої управлінської діяльності, наданні адміністративних послуг». Фактично він спрямований на комплексне забезпечення «цифрових» прав людини.

Сучасна доктрина основних прав широко досліджує можливості включення «цифрових» прав та відповідних «цифрових» активів до сфери правового регулювання права.

Перспективи сталого розвитку держави безпосередньо пов'язані із забезпеченням збалансованого та ефективного функціонування механізмів громадського управління на всіх рівнях у динамічно мінливих умовах цифровізації всіх соціально-економічних процесів. Одним із дієвих засобів підвищення ефективності громадського управління за таких умов є впровадження електронного управління та його інструментів (електронний документообіг, надання державних громадських послуг в електронному вигляді, електронні петиції тощо) у діяльність органів публічного управління.

Цифрові права людини засновані на уявленні про комунікації як рушійний механізм цивілізації, і про рівної цінності окремого індивідуума і всього суспільства:

Цифрове поділ на тих, хто має право доступу до новітніх каналах електронної комунікації, і тих, хто не має, порушує право на отримання освіти і кваліфікації в нових технологіях інфосфері і право на доступ до базисної інформації через громадські установи та провайдерів.

Теоретичну основу правових засад цифровізації державного управління сформулювали: А. Васильєва, О. Вінник, О. Квасніцька, Н. Лисогора, О. Подцерковний, Н. Руденко, С. Третьякова, В. Щербина та інші.

Однак проблематика організації роботи з цифровізацією у публічно-управлінській сфері не вичерпана і має значну актуальність.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є опрацювання теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення реєстраційної діяльності як інституту державного управління.

Для досягнення вказаної мети у процесі дослідження було поставлено та вирішено такі **завдання**:

- дослідити поняття цифровізації державного управління в реєстраційній сфері;
- визначити поняття реєстраційної діяльності як інституту державного управління;
- проаналізувати види адміністративних процедур в реєстраційній сфері;
- визначити суб'єктний склад цифровізації державного управління в реєстраційній сфері;
- описати етапи організації та здійснення цифровізації державного управління в реєстраційній сфері;
- дослідити практичні аспекти організації та здійснення цифровізації державного управління;
- проаналізувати можливості удосконалення організації цифровізації державного управління у сфері адміністративних процедур.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері реєстраційної діяльності як інституту державного управління.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти

цифровізації державного управління в реєстраційній сфері.

Методологічною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців галузі теорії забезпечення та функціонування органів публічного управління, формування цифрової економіки, інформаційно-ресурсного забезпечення державного та місцевого управління, електронно-цифрового підтримання процесів державно-приватної взаємодії. У ході дослідження автором були використані методи системного аналізу, методи узагальнення, класифікації, системного та структурно-функціонального підходи та ін.

Інформаційну базу дослідження склали вітчизняні законодавчі акти у реєстраційній сфері та правові акти окремих іноземних держав, які містять положення щодо особливостей інституту державної реєстрації; наукові публікації з досліджуваної проблематики.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Отримані результати, рекомендації щодо організації здійснення реєстраційних процедур можуть бути використані у сфері законотворчості, зокрема у процесі роботи над проектом Закону України «Про публічні електронні реєстри».

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ ЯК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Інститут цифровізації державного управління в реєстраційній сфері

Розвиток інформаційних технологій за останні два десятиліття веде до формування нової, так званої цифрової реальності. Цифрові технології проникають у відносини та інститути, що склалися (наприклад, банківські операції в онлайн-режимі, електронні бібліотеки і т.д.). Більше того, йдеться про створення нової реальності, яка не має аналогів у колишньому світі, - інтернет речей, цифрової економіки, криптовалюти тощо.

Технології електронного управління використовуються майже в усіх країнах світу, однак чітких критеріїв оцінки його ефективності в публічному секторі поки що не вироблено. Отже, збалансована і достовірна оцінка ефективності цифровізації громадського сектора з можливістю адаптації до різних рівнів управління є складовою успішного розвитку цифровізації публічного управління.

Світ вступив у нову епоху цифрової глобалізації, яка визначається безперервними потоками даних, що містять інформацію, знання, ідеї та інновації. Розвинені країни, завершивши індустріалізацію, успішно переводять у «цифру» економіки, прискореними темпами розвиваючи інноваційні технології, де домінує штучний інтелект, автоматизація та цифрові платформи.

Сучасне суспільство визначає нові форми життя держави – «життя в цифрі». Сучасний чиновник не завжди знає та розуміє, як упоратися з потоком інформації. А через деякий час може виникнути усвідомлення того, яким багатством він не зміг скористатися. У зв'язку з цим набуває актуальності

питання про те, наскільки сучасна система публічного управління здатна відповідати на виклики, поставлені глобальною цифровізацією та загостреною сучасними епідемічними процесами. Зокрема, необхідно отримати відповідь на запитання, чи відповідають потребам системи державного управління, що реформується, сучасні інформаційно-телекомунікаційні системи. Величезні потоки інформації складаються у великі дані, які передбачається колись використовувати в цифровій економіці, що стає сьогодні, але до кінця мало хто може зрозуміти, які дані нам необхідні і для чого.

Управлінці ведуть дискусії щодо використання роботів у своїй професії. Комп'ютери можуть виконувати ряд типових юридично значущих процедур, у тому числі підготовку різноманітних документів, і стати, отже, ефективним помічником юриста.

У цих обставинах колишнє нормативно-правове регулювання різних сфер соціального життя потребує суттєвої модернізації. Подібно до того, як правила дорожнього руху, розраховані на регулювання їзди на конях, змінилися правилами автомобільного руху, правилами авіаперевезень та космічних польотів, так і сьогодні зароджується нове право - "право другого модерну", що регулює економічні, політичні та соціальні відносини в контексті світу цифр, Великі дані, роботи, штучний інтелект.

Фундаментальні права людини, гарантовані Конституцією та міжнародно-правовими актами (свобода висловлювання думки, що включає свободу отримувати та незалежно від державних кордонів; право на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, захист своєї честі та доброго імені, право на таємницю листування, телефонних переговорів, поштових, телеграфних та інших повідомлень та ін.) конкретизуються в законодавстві на кожному історичному етапі розвитку країни. При цьому законодавець має забезпечити оптимальний рівень такої конкретизації. Він повинен забігати вперед, а й повинен відставати від запитів розвитку. Вочевидь, настав час конкретизації права і свободи людини і громадянина стосовно цифрової реальності.

Цифровізація соціального життя призвела до появи раніше невідомих про цифрових прав. Під цифровими правами розуміються права людей на доступ, використання, створення та публікацію цифрових творів, доступ і використання комп'ютерів та інших електронних пристроїв, а також комунікаційних мереж, зокрема до мережі інтернет.

Розвиток вітчизняного суспільства, створення нових та модернізація існуючих технологій зумовлюють необхідність змін у «звичайній» діяльності суб'єктів господарювання. Все це значно актуалізувало сферу досліджень для вчених та практиків, викликану стрімким розвитком та поширенням інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій. Вищезгадані технології виступають фундаментом цифрової економіки, інтерес до формування та розвитку якої посилюється з кожним роком не лише світовою, а й вітчизняною спільнотою.

А також право вільно спілкуватися та висловлювати думки в Мережі та право на недоторканність приватної інформаційної сфери.

Необхідність визнання та захисту цифрових прав проголошено у низці міжнародних правових актів. Так, Хартія глобального інформаційного суспільства (Окінава, 22 липня 2000 р.), прийнята представниками семи провідних світових держав, проголошує необхідність зміцнення відповідної політики та нормативної бази, що сприяють співпраці з оптимізації глобальних мереж, боротьбі зі зловживанням, зі скорочення розриву в цифрових технологіях, інвестування в людей та забезпечення глобального доступу та участі у цьому процесі. Як основоположні правила Хартія передбачає:

- розвиток ефективного механізму захисту приватного життя споживача, а також захисту приватного життя при обробці особистих даних, забезпечуючи при цьому вільний потік інформації;

- подальший розвиток та ефективне функціонування електронної ідентифікації, електронного підпису, криптографії та інших засобів забезпечення безпеки та достовірності операцій.

У Хартії також підтверджено обов'язок держав узгоджувати свої дії щодо створення безпечного кіберпростору, безпеки інформаційних систем, захищених від злочинності, у тому числі від транснаціональної організованої злочинності.

Таким чином, з позиції теорії публічного управління реєстраційне провадження як вид адміністративного провадження – це діяльність органів виконавчої влади щодо розгляду і вирішення індивідуальних адміністративних справ, змістом яких є державна реєстрація різних об'єктів. Змістом реєстраційного провадження є вчинення певних дій щодо фіксації у реєстрі відповідного факту чи явища та видачі про це документа встановленого зразка.

Очевидним є те, що нормативно-правова база державної реєстрації є доволі широкою та розпорошеною; предметами державної реєстрації виступають різноманітні об'єкти матеріального світу, юридичні факти, суб'єкти, документи та їх реквізити тощо; державну реєстрацію здійснюють різні органи публічної влади [85, с. 968].

Реалізація інформаційно-комунікаційних можливостей та переваг новітніх технологій, необхідність отримання лідируючих позицій та зміцнення конкурентоспроможності секторів економіки у глобальному цифровому світі вимагають від держави виваженої політики щодо цифровізації, лібералізації регулювання, адаптації нормативної бази, стимулювання інвестицій для просування цифрової економіки, враховуючи власні традиції та наукову основу теорій та концепцій економічного розвитку.

Отже, окреслюючи місце реєстраційних процедур в системі адміністративного права, варто зазначити, що реєстраційні процедури відносяться до адміністративних неконфліктних процедур, які в свою чергу, є частиною сучасного адміністративного права.

Таким чином, реєстраційне провадження – це врегульована адміністративно-процедурними нормами діяльність органів виконавчої влади і місцевого самоврядування щодо проведення державної реєстрації відповідних об'єктів, внаслідок чого вони набувають статусу офіційно визнаних. При цьому, наявність чіткого нормативного регулювання реєстраційного провадження в

цілому та конкретних стадій та елементів його здійснення зокрема, дозволить на належному рівні забезпечити права та інтереси осіб, що реалізуються в рамках цього провадження.

Цифрові права людини - це, по суті, конкретизація (за допомогою закону та правозастосовних, у тому числі судових, актів) універсальних прав людини, гарантованих міжнародним правом та конституціями держав, - стосовно потреб людини та громадянина у суспільстві, заснованому на інформації. Завдання держави - на основі Конституції та з урахуванням зазначених міжнародних документів - визнавати та захищати цифрові права громадян від усіляких порушень, забезпечуючи при цьому конституційно-правову безпеку особи, суспільства та держави.

Таким чином, специфіка механізму цифровізації функціонування структур державного та місцевого управління дозволила сформулювати модель трансформації системи публічного управління. Ця модель виявляється у вигляді функціонально-комунікаційного перетворення взаємодії структурних одиниць публічного адміністрування з населенням та бізнес-спільнотою, основними характеристиками якої є:

- 1) електронний режим надання державних послуг у вигляді функціонування єдиних електронних порталів;
- 2) застосування електронно-цифрових платформ для забезпечення безперервної взаємодії структур публічного управління з громадянами та суб'єктами приватного підприємництва;
- 3) створення локальних електронних мереж як елементів єдиного інформаційного простору реалізації функцій електронного адміністрування у режимі «одного вікна»;
- 4) формування інформаційних комунікацій, що визначають режим електронного партнерства системи публічного управління та бізнес-спільноти.

Модель трансформації системи публічного управління визначає специфіку електронно-цифрового переходу від усталених форм інформаційної взаємодії органів державного та місцевого управління з населенням та приватним бізнесом

до єдиної системи електронного адміністрування. Ця система функціонує на основі використання єдиних електронно-інформаційних сервісів надання публічних послуг громадянам та підтримки суб'єктам приватного підприємництва на основі електронно-цифрових платформ.

1.2. Поняття та ознаки цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері

Сьогодні відбувається створення основних компонентів електронно-цифрового забезпечення економічних процесів з метою прискорення потоків інформаційних даних, що є основою ресурсного забезпечення всіх управлінських систем, що функціонують у рамках діяльності державних та місцевих органів регулювання соціально-економічних відносин, суб'єктів публічного сектору економіки, а також підприємств та організацій підприємницької сфери діяльності.

Тим самим формується якісно нова сукупність економічних відносин, заснованих на наданні державних послуг в електронно-цифровому форматі, що є однією з основних умов підвищення ступеня результативності діяльності публічно функціонуючих суб'єктів адміністрування. Ключовим елементом електронної взаємодії органів публічного управління є бази інформаційних даних у формі різноманітних реєстрів.

Технологічної основний формується моделі публічного управління стають електронні платформи – відкриті та технічно нейтральні засоби, які забезпечують умови вільного обміну ресурсами.

Такі платформи визначають контент, аудиторію користувачів, способи підключення до контенту і взаємодії один з одним. Споживання суспільством платформних цифрових технологій та його продуктів надає сильний вплив на внутрішню і зовнішню політику, управління, економіку, соціальні практики, освіту, суспільні цінності.

Деякі вчені та практики рекомендують використовувати термін «цифровізація» як омонім, оскільки наведена категорія є досить багатогранною і має значну кількість трактувань. Загальною метою процесів цифровізації економіки є перебудова виробництва, у більш гнучке і пристосоване до реалій сьогодення, що підвищує конкурентоспроможність держави у «цифровому світі». Цифровізація є засобом отримання очікуваного результату, який відповідає вимогам та потребам суспільства та влаштовує виробників та власників бізнесу у можливостях отримання високих прибутків.

Суб'єкти господарювання, які мають на меті перейти на «цифрові» рейки повинні фокусуватися на автоматизації виробничих та управлінських процесів, з метою підвищення ефективності функціонування.

Підприємство, що робить акцент на «цифровізації», має націлюватися на дієву віддачу від цих процесів, за рахунок вищої залученості працівників до процесів прийняття управлінських рішень.

Цифровізація економіки трактується Т. Юдіною та І. Тушкановим у вузькому та широкому сенсі: у вузькому сенсі – створення на різних рівнях економіки (глобальному, мега, макро, мезо, мікро, нано) інформаційно-цифрових платформ та операторів, які дозволяють вирішувати різні завдання, у тому числі стратегічні: розвиток медицини, науки, освіти, транспорту, нової індустріалізації, державного регулювання економіки тощо; у широкому значенні - зміна природи виробничих чи економічних відносин, зміна їх суб'єктивно-об'єктивної орієнтованості [93, 193].

В.А. Плотніков пропонує використовувати термін «цифровізація», як ширший, у порівнянні з «цифровою економікою». Цифровізація, у розумінні автора, - «це процес впровадження цифрових технологій генерації, обробки, передачі, зберігання та візуалізації даних у різні сфери людської діяльності, а не лише в економіку».

З цих позицій цифровізація - ширший феномен, порівняно з «цифровою економікою». Також вчений звертає увагу на відмінність цифровізації та інформатизації, яке лежить у технологічній площині. Цифровізацію автор

визначає, як «сучасний етап розвитку інформатизації, що відрізняється переважним використанням цифрових технологій генерації, обробки, передачі, зберігання та візуалізації інформації, що обумовлено появою та поширенням (у тому числі підвищенням економічної та фізичної доступності) нових технічних засобів та програмних рішень» [48].

Ключове значення має адміністративна функція, спрямована на реалізацію розроблених на основі накопиченого та узагальненого практичного досвіду управлінської діяльності, проектів та програм реформування різних сфер життя суспільства.

Найбільш вдали є наступне визначення реєстраційної процедури – це регламентований адміністративно-процесуальними нормами порядок діяльності органів публічної адміністрації (органів державної влади, місцевого самоврядування), що здійснюються з спеціальною метою, - для офіційного визнання законності правових актів та дій;

дій юридичних осіб публічного або приватного права; дій фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб-підприємців);

офіційного підтвердження з боку держави правового статусу таких суб'єктів; їх можливостей та прав, наділення суб'єктів правами або обов'язками; фіксації юридичних фактів; встановлення певних правових відносин [78, с.56].

Змістовним наповненням адміністративних процедур є такі їх елементи, як учасники (орган публічної влади як адміністративний орган та особа): особи, які сприяють розгляду справи, стадії та адміністративні акти (рис.1.1).

Рисунок 1.1.- Елементи цифрової адміністративної процедури в реєстраційній сфері

Джерело: [33].

Таким чином, адміністративні процедури в реєстраційній сфері – це система публічно-правових відносин окремий вид адміністративних процедур, порядок надання яких регламентований адміністративним законодавством України, здійснюваних за зверненням фізичної або юридичної особи органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування, до компетенції яких належать функції надання адміністративних послуг шляхом використання своїх владних повноважень, в результаті чого приймається, здійснюється реєстрація, підтверджена свідоцтвом державного зразка.

Відповідно ознаками цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері є їх офіційність, правопотверджуючий доказовий характер,

спеціальна цифрова форма збереження, передачі та використання, інформативна змістовність.

Формування цифрової системи державних реєстрів виступає наступним етапом цифрової трансформації (під цифровою трансформацією ми пропонуємо розуміти якісну зміну на основі цифровізації змісту державного управління, у тому числі окремих його процедур, стадій управлінського циклу, державних функцій та їх типів, що веде до підвищення якості державного управління. При цьому під якістю державного управління розуміється його відповідність трьом ключовим критеріям – обґрунтованості, результативності та ефективності).

Питання об'єктів державної реєстраційної процедури є предметом нашого дослідження у наступному підрозділі роботи.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

2.1. Суб'єкти цифрової реєстраційної діяльності в Україні

В умовах адміністративно-правової реформи, що проводиться в нашій країні, особливого значення набувають питання ефективної організації та функціонування всієї системи органів державної влади, яке неможливе без формування в публічно-правовій сфері загальних принципів, що концентрують у собі своєрідність державних органів як політичних інститутів. Технології електронного управління використовуються майже в усіх країнах світу, однак чітких критеріїв оцінки його ефективності в публічному секторі поки що не вироблено. Отже, збалансована і достовірна оцінка ефективності цифровізації публічного сектора з можливістю адаптації до різних рівнів управління є складовою успішного розвитку цифровізації публічного управління.

У сучасному глобалізованому і одночасно диференційованому суспільстві використання сучасних та адаптивних моделей громадського управління стає найважливішим завданням та способом вирішення проблем.

Формування громадського управління відповідно до вимог часу є одним із головних інструментів затвердження сучасних моделей управління, що передбачає: необхідність зміни бюрократичних механізмів соціально-орієнтованими ринковими відносинами; сучасні методи роботи в команді, постановки та реалізації цілей; орієнтованість на надання послуг громадянам; цінності меритократичності та автономності на держслужбі. На нашу думку, нова «ідеальна модель» сучасного публічного управління має відрізнятися високим ступенем складності, різноманіттям партисипативних відносин органів публічної влади із суспільством.

Управління взаємовідносинами на основі запропонованої моделі громадського управління має бути не тільки спрямоване на встановлення, розвиток та підтримку, але також і на припинення у разі потреби взаємодії всіх залучених одиниць, що дозволяє їм досягти цілей за рахунок взаємного обміну та виконання прийнятих зобов'язань. Для населення прийняття певної моделі публічного управління дає можливість відстоювання своїх інтересів, захисту прав у рамках управління відкритими відносинами на професійній основі. Для органів публічної влади прийняття моделі взаємодії слід розглядати як ресурс, призначений для кращого розуміння та вирішення комплексу проблем соціально-економічного характеру.

Цифрова трансформація – це зміна структури, процесів, форм та особливостей функціонування всіх соціальних інститутів у зв'язку із застосуванням цифрових технологій. Результатом цифровізації виступає підвищення якості та розширення можливостей надання та реалізації державних послуг. Через війну застосування цифровізації відбувається вплив різні сфери життя суспільства.

Цифровий уряд – це уряд, що спирається на прийняття своїх рішень на цифрові технології, з метою поліпшення суспільних благ та виконання своїх функцій перед суспільством. Цифровий уряд дозволяє відразу враховувати інтереси всіх учасників соціального простору, очевидних та неочевидних суб'єктів соціальної взаємодії з державою (органи влади, бізнесу, некомерційних організацій та ін.). Таким чином, цифрова трансформація – це перехід від використання технологій для підтримки та реалізації рішень органів влади до використання інформаційних технологій на формування результатів державного управління. На етапі первинної цифровізації, коли відбувається первинне впровадження інформаційних технологій, основна увага приділяється ефективності та продуктивності державного сектора.

На етапі електронного уряду – відбувається адаптація наданих державних послуг до потреб громадян та соціальних груп. На етапі цифрового уряду –

акцент ставиться на якість надання послуг, відкритість та прозорість взаємодії органів влади з населенням.

Таким чином, трансформація процесів управління відбувається на основі впровадження цифровізації державного та місцевого управління. На сьогоднішньому рівні розвитку вітчизняної економіки це виявляється в оптимізації процесу та досягнення економії затрачених ресурсів. Деякі вчені виділяють ще кілька переходів від електронного уряду до розумного уряду. Стадії відрізняються за різними пріоритетами, аспектами, каналами і технологіями надання державних послуг, що висувуються в їх рамках, а також за формами та показниками реалізації, на підставі чого можна було б судити про якість реалізації тієї чи іншої послуги. Якщо на перших етапах цифровізації завданням держави виступає максимальне збільшення кількості електронних послуг, то в міру цифрової трансформації склад державних послуг зміниться і кількість видів послуг буде знижуватися.

Ознакою цифрової трансформації є не лише інформатизація та віртуалізація надання державних послуг, а й їх якісно нове розуміння та вимір.

Для того, щоб вітчизняне публічне управління змогло виконувати свої функції з суспільних трансформацій суспільства, воно має зазнати принципових якісних змін, в основі яких повинні лежати нові стратегії інноваційного розвитку системи публічного управління, орієнтовані на потреби суспільства та громадян. Підвищення ефективності та результативності публічного управління, посилення відповідальності органів публічної влади за надання якісних послуг населенню стає все більш пов'язаним з розвитком інноваційної складової, що зумовлює використання широкого спектра інноваційних методів, технологій та інструментів управління.

Ступінь розвитку сфери надання державних послуг є ключовим показником щодо якості публічного управління. Це зумовлено тим, що ефективній державі, яка у своїй діяльності відповідальна перед громадянським суспільством, у сучасних умовах просто неможливо обійтися без налагодженої системи надання державних послуг. І важливими факторами в цьому процесі

мають бути інноваційна складова та інформаційна відкритість управління. На сучасному етапі реформування та вдосконалення державного та місцевого самоврядування в Україні найбільш актуальним та пріоритетним напрямком є повсюдне впровадження та використання інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Переведення управлінських функцій в інформаційне середовище в результаті реалізації концепції «електронного уряду» дозволить владним структурам активно взаємодіяти з іншими відомствами та набагато швидше та ефективніше вирішувати не лише поточні оперативні завдання, а й втілювати в життя довгострокові програми та проекти у різних галузях економіки та соціальної сфері, максимально використовуючи весь спектр можливостей, які стануть доступними в результаті інформатизації державного та місцевого управління.

З процесом реалізації концепції електронного уряду тісно пов'язане використання електронного документообігу. Нині нашій країні робляться значні зусилля, створені задля створення дієвої системи електронного документообігу, який підвищує ефективність роботи органів публічного управління, дозволяє запровадити широкий спектр електронних послуг, забезпечує доступ громадян та інших осіб до нормативних правових актів та рішень державних органів, можливість участі громадян та приватних компаній у підготовці, прийнятті та виконанні адміністративних рішень.

Проте, найбільш гострим є питання правового положення суб'єктів здійснення адміністративних процедур в реєстраційній сфері.

Суб'єктів реєстраційних правовідносин можна розділити на дві групи: суб'єкти, які виконують функції щодо ведення реєстраційної діяльності та суб'єкти, що беруть участь у провадженні з метою реалізації своїх прав і законних інтересів (табл.2.1).

Таблиця 2.1 Система суб'єктів цифрових реєстраційних правовідносин

Вид суб'єкта	Зміст діяльності
1) суб'єкти, які здійснюють ведення публічної цифрової реєстраційної діяльності	держатель реєстру - (за його рішенням) шляхом здійснення оцифрування, аналізу та валідації існуючої інформації та її носіїв, за результатами яких створюються відповідні електронні документи, автентифіковані у відповідному реєстрі.
2) суб'єкти, які здійснюють процедурні заходи з ведення публічної цифрової реєстраційної діяльності	публічним реєстратором під час надходження звернення про реєстрацію об'єкта реєстру, внесення інформації (змін до неї) або надання інформації про об'єкт, не зареєстрований у реєстрі

Примітка. Складено автором.

Відповідно до Закону України «Про публічні електронні реєстри» від 18 листопада 2021 року систему органів та суб'єктів, які здійснюють повноваження у сфері публічних електронних реєстрів відповідно до законопроекту складають:

- Кабінет Міністрів України;
- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів;
- держателі реєстрів;
- суб'єкти ведення реєстрів (в тому числі акредитовані суб'єкти);
- публічні реєстратори;
- створювачі;

- технічні адміністратори реєстрів.

Суб'єкти цифрової реєстраційної діяльності в Україні мають забезпечити захист персональних даних, які є частиною інформації, що міститься у реєстрах.

Публічними реєстраторами можуть бути громадяни України, які відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним нормативно-правовим актом, згідно з яким створено відповідний реєстр, та перебувають у трудових відносинах з держателем, адміністратором або є фізичними особами – підприємцями чи суб'єктами незалежної професійної діяльності, а також інші особи, які відповідно до законодавства наділені повноваженнями на здійснення реєстраційних дій.

2. Публічний реєстратор має власний засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки.

У випадках, передбачених законом або іншим актом законодавства, згідно з яким створено відповідний реєстр, публічний реєстратор має посвідчення публічного реєстратора, форма якого визначається держателем реєстру.

В даний час організації самостійно надають різні види звітності в державні органи (податкові органи, позабюджетні фонди, органи статистичного обліку тощо) переважно в електронному вигляді каналами зв'язку найчастіше з використанням цифрових посередників.

Державні органи, своєю чергою, займаються прийомом та узагальненням, адмініструванням даної звітності, формуванням з її основи планів перевірок.

Сучасні технології надають можливість цифрової трансформації даного процесу, за якої необхідні дані можуть автоматично направлятися до державних органів на основі взаємодії інформаційних систем підзвітних суб'єктів та державних органів без участі громадян

Таким чином, функції адміністрування звітності як такі зникають (оскільки зникає і сама звітність), а проведення камеральних перевірок може бути здійснено в автоматизованому режимі, у тому числі з використанням технологій штучного інтелекту.

2.2. Етапи організації цифрової реєстраційної діяльності та забезпечення безпеки персональних даних

Під організацією надання адміністративних послуг у галузі адміністративних процедур в реєстраційній сфері розуміються врегульовані нормами адміністративного права дії адміністративних органів, пов'язані з необхідністю реалізації фізичними та юридичними особами приватного права своїх прав та законних інтересів в реєстраційних відносинах, що стосуються порядку, строків та плати за надання доступу до даних інформаційних реєстрів, а також процедур одержання супутніх послуг, необхідних для надання адміністративних послуг у цій сфері.

Організація надання адміністративних послуг у галузі адміністративних процедур в реєстраційній сфері має свої особливості, чим вона відрізняється від надання цього виду послуг для реалізації інших сфер правових відносин. Тобто, важливе значення для визначення особливостей реєстраційного провадження має характеристика його процедури, тобто визначеного нормативними актами порядку здійснення процесуальних дій.

Процедура державної реєстрації складається з таких етапів, які послідовно змінюють одна одну за зразком загальноприйнятої класифікації процесуальних етапів (табл.2.1).

Адміністративні процедури в реєстраційній сфері, є структурним утворенням, окремою групою у загальній системі адміністративних процедур. Ця група, як будь-яке інше складне системне утворення, своєю чергою містить численні елементи, які об'єднуються за певними критеріями у окремі підсистеми, що дозволяє здійснити їх класифікацію.

Таблиця 2.1 Етапи цифрової державної реєстраційної діяльності

Етап	Базові процедури
1	2
Початок здійснення реєстраційних заходів	Подання заяви, перевірка комплектності документів, формування реєстраційної справи, здійснення процедурної перевірки отриманої інформації
Прийняття рішення на основі розгляду реєстраційного запиту	<ul style="list-style-type: none"> - представник реєстраційного органу приймає рішення на основі розгляду реєстраційного запиту; - здійснення реєстраційних заходів з внесення, зміни, скасування відповідних реєстраційних записів;
Можливе оскарження прийнятого рішення	<ul style="list-style-type: none"> - оскарження рішення; - здійснення перевірки законності рішення за матеріальними або процесуальними ознаками - прийняття відповідного рішення за результатами перевірки; - доведення рішення до відома зацікавлених осіб.

Примітка: Складено автором

Адміністративні процедури в реєстраційній сфері, також становлять певну систему, якій властиві свої ознаки. Вона має свою внутрішню структуру, яка являє собою сукупність зв'язків, відносин між окремими елементами (правами). Наявність у системи структури на певному законодавчому рівні (рівні окремих елементів) є умовою її існування (здійснення). Ця структура системи повинна забезпечити стійкість зв'язків між окремими елементами у процесі здійснення. Практично це виявляється у тому, що чим чіткішою є структура системи адміністративних процедур в реєстраційній сфері, тим простіший процес здійснення цієї діяльності.

Конкретизація змісту окремого сегменту адміністративних процедур в реєстраційній сфері неможлива, якщо розглядати його поза місцем цього права у всій системі. Тобто у процесі здійснення адміністративних процедур в

реєстраційній сфері суб'єкт такої діяльності використовує існуючу структуру, набуваючи можливість звертатись до сформульованих правил (конкретних приписів), що регулюють процедуру їхнього здійснення.

Отже, класифікація адміністративних процедур в реєстраційній сфері, передусім спрямована на конкретизацію змісту її окремих складових елементів сукупності.

У нашому випадку масив даних, які підлягають класифікації надзвичайно великий. Сьогодні він охоплює такі основні єдині та державні реєстри, держателями яких є Міністерство юстиції України, Державна виконавча служба, Державна служба з питань захисту персональних даних (табл.2.2).

Так, О.В. Шмалій класифікує реєстрацію за цільовим призначенням: на реєстрацію, основною метою якої є охорона громадського порядку, і реєстрацію, об'єктивно спрямовану на забезпечення національної безпеки [99, с.56]. Дослідниця в основу класифікації покладає також видову належність державної реєстрації, якою є публічний інтерес, і виокремлює такі види державної реєстрації: за характером публічного інтересу (публічно-функціональна спрямованість); за рівнем публічного інтересу; за змістом публічного інтересу [99].

С.С. Савченко застосовує класифікаційні методи залежності та ділить реєстраційну діяльність «по-перше, залежно від об'єкта, щодо якого вони здійснюються; по-друге, залежно від суб'єкта, що їх здійснює; по-третє, залежно від мети здійснення реєстраційних процедур; по-четверте, залежно від структури реєстраційних процедур» [77, с.6].

В. Д. Мовчан, виокремлює класифікаційні підходи по наслідках характеристик реєстраційних проваджень та існування окремих видів адміністративних справ. При цьому зазначає, «що види адміністративних справ, з яких у цілому складається інститут державної реєстрації, характеризуються ознаками, властивими ... всім адміністративно-правовим інститутам» [42, с.45].

Правильність і повнота класифікації залежать, насамперед, від вибору основи, на якій базується найбільш істотна ознака, що визначає всі інші ознаки

класифікованого явища. При цьому слід пам'ятати, що будь-яка класифікація є завжди умовною та відносною, і зазвичай не дає чіткого розмежування між видами.

В межах реєстраційної діяльності органів Міністерства юстиції України, варто виокремлювати види реєстраційної діяльності за об'єктами реєстрацій:

1. Юридичні факти: реєстрація подій: а) народження; б) смерті; в) зникнення безвісти; реєстрація цивільного стану: а) укладання шлюбу; б) розірвання шлюбу; в) усиновлення; г) установлення батьківства; д) зміна прізвища, імені та по батькові.

2. Правовий статус: реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності; реєстрація об'єднань громадян; реєстрація професійно-зайнятих осіб (наприклад, судових експертів, нотаріусів, адвокатів тощо). Спеціальні реєстраційні обліки: реєстрація осіб, які вчинили корупційне правопорушення та реєстрація осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади».

3. Право: речове право на нерухоме майно: а) право власності; б) право оренди.

4. Документи, їх проекти та реквізити: а) нормативно- правові акти та їх проекти; б) індивідуальні акти публічного управління; в) статuti; г) регламенти; г) державні акти на право власності; д) довідки; е) свідоцтва; є) посвідчення; ж) довіреності.

За суб'єктами, які здійснюють реєстраційну діяльність, можна виділити такі види:

1. Реєстраційна діяльність, що здійснюється безпосередньо Міністерством юстиції України.

2. Реєстраційна діяльність, що здійснюється територіальними органами Міністерства юстиції України.

3. Реєстраційна діяльність, що здійснюється як безпосередньо Міністерством юстиції України, так і його територіальними органами.

За наявністю або відсутністю компенсацій: платна (реєстраційний збір стягується) і безоплатна (реєстраційний збір не стягується).

За часом дії реєстраційного акту: тимчасова та постійна.

За формою публічної реалізації: дозвільна та повідомна.

За рівнем обов'язковості: обов'язкова та не обов'язкова.

За цільовим призначенням: 1) основною метою якої є регулювання порядку управління; 2) основною метою якої є захист прав особи і громадянина;

3) основною метою якої є забезпечення національної безпеки.

За місцем в системі джерел права: 1) реєстраційні відносини виникають на підставі закону;

2) реєстраційні відносини виникають на підставі підзаконного акту.

Таким чином, змістом реєстраційного провадження є вчинення певних дій щодо фіксації у реєстрі відповідного факту чи явища та видачі про це документа встановленого зразка. Реєстраційний орган (посадова особа) здійснює перевірку комплектності та повноти відомостей поданих документів; перевірку поданих документів на відсутність підстав для відмови у проведенні реєстрації; внесення відомостей до відповідного реєстру; оформлення і видачу офіційного документа, що підтверджує факт реєстрації, та витягу з відповідного реєстру.

Головним завданням сьогодні виступає пошук організаційно-технічних форм, максимально сприятливих умов для надання якісних адміністративних послуг, а сама система державної реєстрації в Україні перебуває у стадії уніфікації вимог та формування єдиної національної системи державної реєстрації.

Зважаючи на вітчизняні наукові підходи та європейську практику визначення принципів, нами пропонується здійснити класифікацію принципів здійснення адміністративної процедури за наступними критеріями: за критерієм змістовного наповнення: конституційно-правові, організаційні, морально-етичні (табл.2.3).

Таблиця 2.3 Класифікація принципів здійснення адміністративної цифрових процедур в реєстраційній сфері

Ознака	Принципи
За критерієм змістовного наповнення	<p><i>методологічні</i>: єдності методології створення, ведення, адміністрування, реєстрації, взаємодії та припинення реєстрів; одноразовості реєстрації та недопущення реєстрації реєстрової інформації одних реєстрів в інших реєстрах чи повторного внесення ідентичної інформації (змін до неї) про зареєстровані об'єкти;</p> <p><i>технологічні</i>: технологічної нейтральності національних технічних рішень під час створення, ведення, адміністрування, взаємодії реєстрів; інтероперабельності реєстрів</p> <p><i>процедурні</i>: безперервності внесення до реєстрів інформації про їх об'єкти, що змінюється</p>
За критерієм характеру впливу	<p><i>загальні</i>: законності одержання, зберігання, оброблення та поширення (передачі) реєстрових даних та реєстрової інформації;</p> <p><i>організаційні</i>: гарантування прав правоволодільця на доступ до будь-якої реєстрової інформації про нього, належні йому майно, майнові, правові та інші спеціальні статуси, крім випадків, передбачених законом;</p>

Примітки. Систематизовано автором.

Основними принципами створення, впровадження та функціонування системи електронного документообігу в органах влади є:

- єдині технічні стандарти та взаємна сумісність;
- конфіденційність та захист персональних даних та державних електронних інформаційних ресурсів;
- орієнтованість на інтереси та потреби користувачів системи;
- простота у використанні програмного забезпечення;
- правова основа для обміну електронною інформацією між електронними інформаційними системами та базами даних місцевих органів влади;
- обґрунтованість підходів та продуктів, що використовуються в рамках систем, що впроваджуються.

З урахуванням переваг технологій електронного управління завданнями забезпечення електронного документообігу в області є:

- вдосконалення технології публічного управління;
- підвищення якості підготовки, прийняття та контролю виконання управлінських рішень;
- економія бюджетних коштів на утримання місцевих органів влади;
- організація інформаційної взаємодії між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- забезпечення доступності у наданні місцевими органами влади послуг громадянам та підприємствами в електронному вигляді з використанням Інтернету та інших засобів;
- забезпечення передачі та довгострокового зберігання електронних документів у відомчих та державних архівах, підтримки їх у актуалізованому стані та надання доступу до них.

Таким чином, цифровізації структури публічного управління, що включає наступні етапи:

- 1) проектування публічного управління за умов цифровізації;
- 2) встановлення показників та методів оцінки результативності застосування електронно-цифрових технологій;
- 3) застосування цифрових технологій у процесі надання публічних послуг;
- 4) аналіз та оцінка результатів застосування цифрових технологій з позиції критеріїв якості публічного управління.

Запроваджуючи єдину електронну інформаційну систему, в якій концентруватиметься інформація щодо всіх існуючих реєстрів і, відповідно, за допомогою якої кожна особа матиме змогу віднайти необхідну для неї інформацію, держава, разом з цим, повинна забезпечити належні механізми захисту такої інформації. Це передбачає запровадження комплексу системних, організаційних, правових засобів, в тому числі різних видів відповідальності, та гарантованих компенсацій у випадку доведеності факту порушення прав особи.

Право на інформацію включає як право особи на доступ до інформації, збирання, поширення, розповсюдження, так і право на інформування у випадку збирання та розповсюдження інформації щодо неї, на захист від зловживання інформацією, право на компенсації у випадку несанкціонованої зміни та поширення інформації.

Оскільки межі реалізації суб'єктивних прав особи щодо отримання, використання та поширення такої інформації у повній мірі не формалізовані (наприклад, відсутні механізми повідомлення особи щодо збирання інформації відносно неї тощо), то питання введення такого реєстру реєстрів супроводжується певними ризиками.

Реалізація режиму загальної кібербезпеки формування та зберігання даних інформаційних систем, що містять дані, що виражається у підтримці ліцензування, сертифікації та реєстрації прав, у т. ч. на нерухоме майно та ін.

Сучасні процеси прискорення операцій зі збирання, накопичення, перетворення та переміщення інформаційних ресурсів як одного з ключових факторів виробництва визначають поширення сучасних цифрових технологій у приватному секторі економіки. Дане поширення є цифровізацію соціально-економічних відносин, що, своєю чергою, викликає необхідність модернізації функціонування органів громадського управління з метою побудови ефективної системи державно-місцевого регулювання економічних процесів.

Поетапне впровадження системи електронного профілю громадянина з метою реалізації персоніфікованих державних послуг у сфері охорони здоров'я, освіти, у соціальній сфері, реалізації програм податкового стимулювання, але за умови необхідного дублювання найважливіших електронних відомостей у вигляді документів на паперових носіях з метою запобігання їх можливій втраті або спотворенню.

Безпека персональних даних при їх обробці може бути забезпечена шляхом створення системи захисту персональних даних, що включає:

- організаційні заходи та засоби захисту інформації, у тому числі:
- шифрувальні (криптографічні) засоби,

- засоби запобігання несанкціонованому доступу,
- засоби запобігання витоку інформації з технічних каналів,
- засоби запобігання програмно-технічних впливів на технічні засоби обробки персональних даних,
- а також інформаційні технології, що використовуються в інформаційній системі.

Після цього систему захисту персональних даних об'єкта інформатизації оцінюють відповідність залежно від характеристик об'єкта: атестації або декларування відповідності та типу загрози, що наведено в таблиці (табл. 2.4)

Таблиця 2.4 Типи загроз, що впливають на визначення рівня захищеності електронних реєстрів

Типи загроз	Зміст визначеного типу загрози
1.	Пов'язані з випадковими або навмисними вразливістю в системному програмному забезпеченні
2.	Пов'язані з випадковими або навмисними вразливістю у прикладному програмному забезпеченні
3.	Інші загрози, не пов'язані з уразливістю ні в системному, ні в прикладному програмному забезпеченні

Примітка: складено автором

Під загрозами розуміємо сукупність умов та факторів, що створюють актуальну небезпеку несанкціонованого, у тому числі випадкового, доступу до персональних даних при їх обробці в інформаційній системі, результатом якого можуть стати знищення, зміна, блокування, копіювання, надання, розповсюдження цих даних, а також інші неправомірні події.

Спеціальні персональні дані: відомості про расову, національну приналежність, політичні погляди, релігійні або філософські переконання, стан здоров'я, інтимне життя.

Біометричні персональні дані: відомості про фізіологічні та біологічні особливості людини, на підставі яких можна встановити її особистість.

Загальнодоступні персональні дані: відомості, які можуть одержати необмежене коло осіб. Як приклад джерел загальнодоступних персональних даних можна назвати довідники або адресні книги. До таких джерел можуть включатися прізвище, ім'я, по батькові, рік та місце народження, адреса, абонентський номер, відомості про професію та інші персональні дані, але лише за письмовою згодою їхнього суб'єкта.

Інші персональні дані: відомості про конкретну людину, які не належать до категорій спеціальні, біометричні, загальнодоступні.

Звертаємо увагу, що відповідно до ст. 6 Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р. (ратифіковано Законом України № 2438-VI від 06.07.2010 р.) «персональні дані, що свідчать про расову приналежність, політичні, релігійні чи інші переконання, а також дані, що стосуються здоров'я або статевого життя, не можуть піддаватися автоматизованій обробці, якщо внутрішнє законодавство не забезпечує відповідних гарантій».

І хоча одним із принципів в ст. 3 законопроекту декларується принцип гарантування державою та держателями реєстрів об'єктивності, актуальності, достовірності, повноти та захищеності реєстрової інформації, проте з тексту законопроекту не вбачається достатніх механізмів для реалізації цього принципу.

Поза детальною регламентацією залишаються питання забезпечення безпеки функціонування електронної інформаційної взаємодії та відповідальності за відповідні порушення в цій сфері. Адже можливість спрощеного доступу до різних реєстрів, що містять вичерпну інформацію, містить ризик зростання незаконної зацікавленості до неї сторонніх осіб.

Будь-яка система захисту, як показує практика, виявляє з часом свої вади, а отже не може гарантувати повного захисту інформації від помилок, вірусів, зловживань (пошук інформації з метою виконання замовлення, пошук інформації на продаж, зміна або знищення інформації).

Уразливість реєстрів від неправомірного втручання може призвести до порушення прав як фізичних, так і юридичних осіб, що може стати неспівмірно з користю від прийняття цього Закону.

Забезпечення захисту реєстрів полягає в здійсненні держателем реєстру або адміністратором:

створення, модернізації та забезпечення безперервного функціонування засобів технічного і криптографічного захисту реєстрових даних та інформації, у тому числі з використанням запроваджених підсистем захисту;

впровадження та забезпечення використання засобів технічного і криптографічного захисту інформації під час ведення реєстру;

застосування засобів та технологій резервного копіювання реєстрової інформації та фізичного збереження її носіїв;

застосування засобів автентифікації з метою підтвердження цілісності інформації, яка вноситься до реєстру, та реєстрової інформації, що передаються через Систему електронної взаємодії, а також ідентифікації публічних реєстраторів, створювачів та осіб, які користуються реєстровою інформацією у порядку спеціального доступу;

здійснення заходів, спрямованих на забезпечення безпеки об'єктів критичної інформаційної інфраструктури

Перший рівень захищеності вважається найвищим. Умови, за якими має бути забезпечений той чи інший рівень захищеності персональної інформації наведено у таблиці (табл.2.5).

Таблиця 2.5 Умови, за якими має бути забезпечений той чи інший рівень захищеності персональної інформації

Рівень захисту	Умови								
	Тип небезпеки (загрози)			Категорії персональних даних розміщених у реєстрах*				Особисті дані (кількість записів)	
	1	2	3	С	Б	О	И	Да	Нет
1.	ТАК	—	—	ТАК	ТАК	—	ТАК	—	—
	—	ТАК	—	Да	—	—	—	—	> 100 000
2.	ТАК	—	—	—	—	ТАК	—	—	—
	—	ТАК	—	Да	—	—	—	Да	< 100 000
	—	ТАК	—	—	ТАК	—	—	—	—
	—	ТАК	—	—	—	ТАК	—	—	> 100 000
	—	ТАК	—	—	—	—	ТАК	—	> 100 000
	—	—	ТАК	ТАК	—	—	—	—	> 100 000
3.	—	ТАК	—	—	—	ТАК	—	ТАК	> 100 000
	—	ТАК	—	—	—	—	ТАК	ТАК	> 100 000
	—	—	ТАК	Да	—	—	—	ТАК	> 100 000
	—	—	ТАК	—	ТАК	—	—	—	—
	—	—	ТАК	—	—	—	ТАК	—	> 100 000
4.	—	—	ТАК	—	—	ТАК	—	—	—
	—	—	ТАК	—	—	—	ТАК	ТАК	> 100 000

Джерело:

* «С» — спеціальні; «Б» — біометричні; «О» — загальнодоступні;

Відповідно опираючись на зазначені вище показники можна запропонувати власне бачення Вимоги щодо забезпечення захисту даних на кожному рівні забезпечення безпеки наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 Вимоги щодо забезпечення захисту даних на кожному рівні забезпечення безпеки

Рівень захищеності	Вимоги
4.	Виключити доступ до приміщень, у яких знаходиться обладнання інформаційної системи, сторонніх осіб
	Забезпечити збереження носіїв даних
	Затвердити списки працівників оператора, у яких є дозвіл на допуск до обробки персональних даних
	Використовувати засоби захисту інформації, якщо застосування таких засобів необхідне для нейтралізації актуальних загроз
3.	Виконати всі вимоги для четвертого рівня захищеності даних
	Призначити посадову особу, відповідальну за забезпечення безпеки даних в інформаційній системі
2.	Виконати всі вимоги для третього рівня захищеності даних
	Обмежити доступ до електронного журналу безпеки виключно уповноваженими особами
1.	Виконати всі вимоги для другого рівня захищеності даних
	Забезпечити автоматичну реєстрацію в електронному журналі безпеки зміни повноважень співробітника оператора щодо доступу до даних, що містяться в інформаційній системі
	Покласти відповідальність за забезпечення безпеки даних в інформаційній системі на новий чи вже існуючий структурний підрозділ

Примітка: складено автором

Безпека персональних даних при їх обробці в інформаційній системі забезпечує оператор або особа, яка здійснює обробку цих даних за дорученням оператора.

До переліку заходів щодо забезпечення безпеки цифрових реєстрів таким чином входять:

- ідентифікація та аутентифікація суб'єктів доступу та об'єктів доступу;
- керування доступом суб'єктів доступу до об'єктів доступу;
- обмеження програмного середовища;
- захист машинних носіїв інформації, у яких зберігаються чи обробляються дані;
- реєстрація подій безпеки;
- антивірусний захист;
- виявлення та запобігання вторгненням;
- аналіз захищеності;
- забезпечення цілісності інформаційної системи та даних;
- забезпечення доступності даних;
- захист середовища віртуалізації;
- захист технічних засобів;
- захист інформаційної системи, її засобів, систем зв'язку та передачі даних;
- виявлення подій, які можуть призвести до збоїв або порушення в роботі інформаційної системи, або загрозливих для безпеки даних, та реагування на них;
- управління конфігурацією інформаційної системи та системи захисту.

У підсумку аналізу питання визначення етапів організації цифрової реєстраційної діяльності та забезпечення безпеки персональних даних наголосимо на винятковій важливості дотримання, як процедурних вимог щодо внесення (наповнення) відповідних реєстрів цифровими записами так, і їх збереження у первісному, неспотвореному вигляді, дотримання вимог правил поводження з персональними даними, здійснення заходів з їх захисту та збереження інформації.

Таким чином, організація надання адміністративних послуг у галузі адміністративних процедур в реєстраційній сфері має свої особливості, чим вона відрізняється від надання цього виду послуг для реалізації інших сфер правових відносин. Тобто, важливе значення для визначення особливостей реєстраційного

провадження має характеристика його процедури, тобто визначеного нормативними актами порядку здійснення процесуальних дій.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

3.1. Особливості організації та здійснення окремих цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері

Порядок організації та здійснення окремих адміністративних процедур в реєстраційній сфері визначається головним призначенням ведення роботи з реєстрами. Таким призначенням є не лише оперативне отримання інформації але й її оформлення у формі документу який підтверджує певний юридичний факт.

Особливо важливими сферами здійснення окремих цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері ми виділяємо напрямки ведення єдиного демографічного реєстру, реєстрів нотаріальних дій, та пов'язані з ними державні реєстри що визначають правові титули приналежності майна, митні та податкові реєстри.

Саме в цих реєстрах на перше місце виходить принцип оперативності ведення, динамічності викладення інформації, можливість її адекватного використання.

Реєстраційне провадження, як і будь-яка діяльність, здійснюється в часі, завжди має певні часові межі. Важливим його принципом є оперативність: справи повинні вирішуватися швидко, у найбільш стислі, наскільки це можливо, строки.

Забезпечення принципу оперативності—здійснення окремих цифрових адміністративних процедур в реєстраційній сфері можна продемонструвати за допомогою рисунку 3.1 «Призначення принципу оперативності в цифровій адміністративній процедурі».

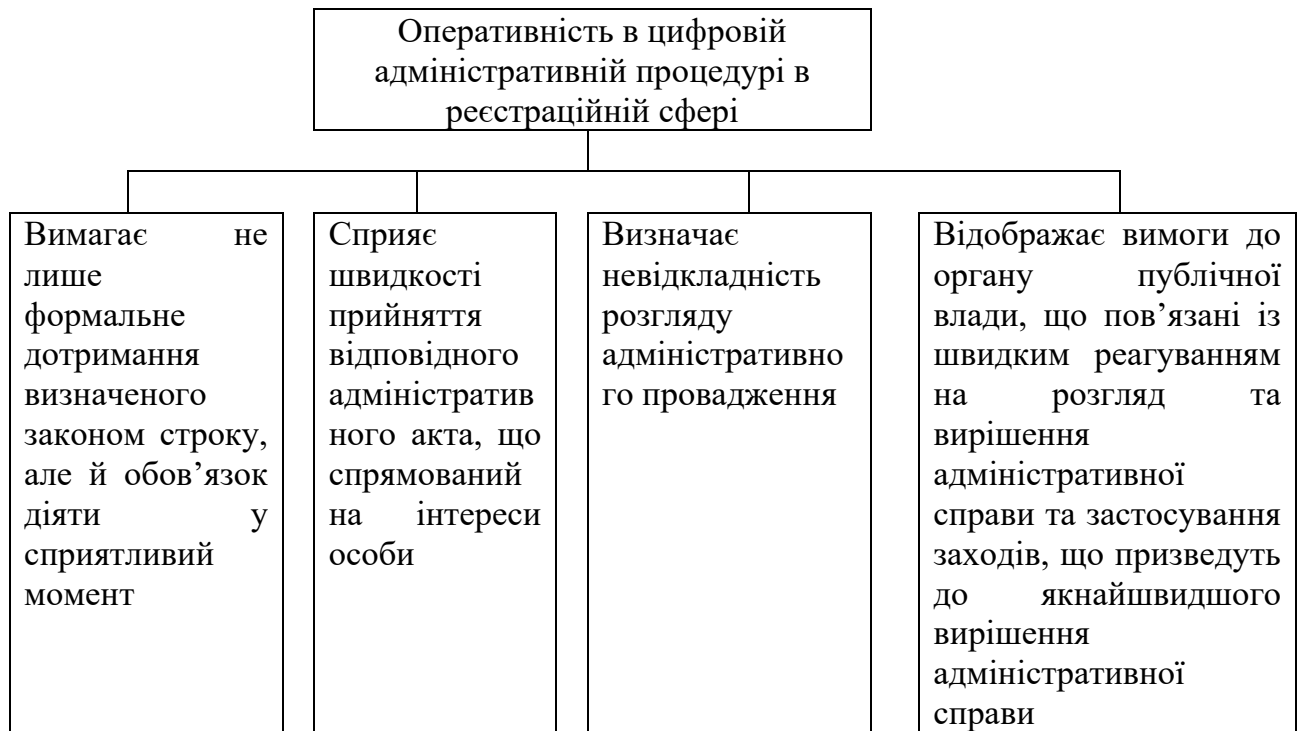

Рисунок 3.1. - Призначення принципу оперативності в цифровій адміністративній процедурі

Примітка. Розроблено автором.

Таким чином, реєстраційна справа – це сукупність документів, що подавались та на підставі яких проведено реєстраційні дії, а також документів, сформованих у процесі проведення таких реєстраційних дій, що зберігаються у паперовій та електронній формі.

Строк зберігання: протягом всього часу існування об'єкта нерухомого майна (протягом десяти років з дати закриття реєстраційної справи). Реєстраційній справі присвоюється реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна. Підлягають поверненню заявнику документи, на підставі яких проведено реєстраційні дії та зберігаються у реєстраційній справі у формі електронних копій документів, виготовлених шляхом сканування.

Не підлягають поверненню заявнику документи, які зберігаються у реєстраційній справі у паперовій формі:

- заява, подана для проведення державної реєстрації прав;
- документ, що підтверджує сплату адміністративного збору/документ, що підтверджує право на звільнення від його сплати;

- інші документи, що були отримані у паперовій формі державним реєстратором під час розгляду заяви.

Документи, які подаються для встановлення особи заявника, тобто, документ, що посвідчує таку особу не підлягають долученню до реєстраційної справи.

Єдиний демографічний реєстр буде першоджерелом інформації про особу — її вік, ПІБ, ідентифікаційні документи. Це поширена світова практика. Реєстри будуть з'єднані між собою "Трембітою". Не потрібно приносити ксерокопії чи довідки до різних держорганів, оскільки обмін інформацією буде в електронному вигляді. Так, інформація не дублюватиметься і не відрізнятиметься про одну й ту саму людину в різних держреєстрах», — йдеться у повідомленні.

Відповідно до законопроекту, систему публічних електронних реєстрів становитимуть:

базові державні реєстри (Єдиний державний демографічний реєстр, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Державний земельний кадастр);

інші державні реєстри;

комунальні реєстри;

визначені законом реєстри саморегульованих організацій;

Реєстр реєстрів.

Об'єктами публічних електронних реєстрів визначено:

фізичні особи та їх об'єднання; юридичні особи;

землі та земельні ділянки з розташованими на них об'єктами нерухомого майна;

спеціальні статуси фізичних осіб та їх об'єднань, юридичних осіб;

сертифікати, ліцензії, декларації, повідомлення, дозволи, інші документи дозвільного характеру;

природні ресурси;

правові режими використання та забудови територій та окремих об'єктів;

рухоме майно, яке згідно із законом є об'єктом державного обліку;

майнові та не майнові права, їх обмеження;
нормативно-правові акти, нормативні акти та документи технічного характеру, судові рішення, виконавчі документи, довіреності;
інші об'єкти, визначені цим Законом та законами, на підставі яких створено відповідні реєстри.

З ініціативи Міністерства цифрової трансформації України та Міністерства юстиції України та за підтримки проекту ЄС «Право-Justice» було проведено дослідження з технічною оцінкою реєстрів, власником яких є Мін'юст.

Головною метою дослідження була оцінка стану реєстрів Державного підприємства «Національні інформаційні системи» (НАІС) Міністерства юстиції, а саме вимоги до створення, обміну, зберігання, зміни та форматування даних реєстрів. Важливими питаннями дослідження були також ІТ-інфраструктура, політика, операції та інформаційна взаємодія державних реєстрів. Особлива увага у звіті експертів приділена питанням управління бізнес-процесами у реєстрах.

Результати цього звіту є не зовсім задовільними для України.

Так, було констатовано, що ДП «Національні інформаційні системи» (НАІС) веде 22 реєстри, які були створені в різні періоди часу і засновані на різних підходах як з технічної точки зору, так і з точки зору бізнес-процесів.

«Здається, що кожен реєстр живе власним життям. У Мін'юсті немає стратегії розвитку реєстрів та послуг, яка б дозволила максимально використати потенціал даних. Розробка реєстрів часто відбувається поспіхом і без урахування широкої картини.

Обмін даними та максимальне повторне використання вже зібраних даних існує на папері, але не в реальному житті. Нотаріуси та представники інших юридичних професій відчують це у своїй щоденній роботі. Вони мають доступ до різних державних систем і можуть використовувати дані, тому здається, що все гаразд, але це не так. Те, що людям доводиться зберігати різні ідентифікаційні ключі та входити окремо в кожен систему, робити роздруківки, вводити отриману інформацію в іншу систему тощо, показує, що до оптимізації

бізнес-процесів ще далеко. Це чітко свідчить про відсутність системного підходу до реєстрів та реєстрації. Усі реєстри вимагають поновлення шляхом введення цифрових ідентифікаційних номерів як основних носіїв ідентичності людини. Усі реєстри також могли б забезпечити значно кращий досвід користувачів за відносно невеликих зусиль.

П'ять реєстрів (спадковий, довіреностей, нотаріусів, апостилів та спеціальних форм нотаріальних документів) можуть і повинні бути переписані у процесі створення цифрової нотаріальної платформи. Реєстр НУО може бути об'єднаний з новим Реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

Очевидно, що найважливіше завдання полягає у тому, щоб реєстри обмінювалися даними між собою, і не тільки у НАІС, а й у всій системі реєстрів. Це покращить якість даних та створить реальну цінність для всіх.

Незважаючи на те, що шість реєстрів пройшли технічне оновлення, а ще два проходять зараз, 14 не підлягають модернізації чи через внесення змін до законодавства, чи через програмне забезпечення. Наразі жоден із реєстрів не надає послуги Трембіти, але цю ситуацію можна швидко змінити, принаймні, для реєстрів на новій платформі.

Під час цієї оцінки стало ясно, що проблеми з реєстрами — це, перш за все, питання організації, співпраці та реорганізації бізнес-процесів, а не технології чи кібербезпеки, хоча останні теж потребують певного оновлення. Загальні вказівки щодо реєстрів у формі закону про реєстри досі відсутні, хоча законопроект був прийнятий у першому читанні в Раді, і ми дуже чекаємо на його швидке прийняття», — наголошується у звіті.

Загальні висновки щодо реєстрів, якими керує НАІС

Висновки експертів наступні:

Паперові документи мають перевагу перед цифровими даними

«Навіть якщо реєстри ведуться у цифровому вигляді, процеси або копіюються на папері, або після реєстрації видаються паперові сертифікати. Це відбувається навіть у тому випадку, якщо законодавством визначено інше.

Одним із прикладів є реєстр прав власності, електронні дані якого мають юридичне значення, але власники все ж таки звертаються до офісів ЦНАП або до нотаріусів, щоб отримати паперові посвідчення. Сервіс видачі різних паперових сертифікатів – один із найпопулярніших. Зрозуміло, що важко змінити світогляд людей, чи то власників, чи то банків, чи державних чиновників, але все ж таки є способи змінити культуру.

Наша спільна рекомендація: спробуйте прискорити загальне прийняття цифрових даних як основне джерело даних. Хоча це, головним чином, вимагає юридичних змін, можна змінити «паперову» культуру, додавши позначення правильності цифрових даних на витягах з реєстру, вказуючи на те, що не потрібно видавати інформацію на папері, і цифровим даним можна довіряти. Налаштування цифрового значення як єдиного істинного вимагає великої роботи, але це потрібно зробити лише один раз, і час, який буде заощаджено, несумірний(є незрівнянним)»,— наголошується у звіті.

Несистемний підхід до реєстрів та відсутність повторного використання даних

Існує велика кількість реєстрів, кожен із яких містить цінну інформацію, але вона залишається невикористаним ресурсом, зазначають експерти.

Наприклад, існує реєстр актів цивільного стану, але інші реєстри не можуть використовувати інформацію з цього реєстру для автоматизованих або напівавтоматизованих оновлень, пов'язаних із даними осіб.

«Початок використання Трембіти (система обміну даними між реєстрами, — прим. ред.) для всіх державних реєстрів неминучий. Це потребує часу, але насамперед слід зосередитися на створенні сервісів, які дозволять отримувати інформацію про осіб як фізичних, так і юридичних. Без можливості перевірити особисту інформацію з вихідного реєстру неможливо пов'язати людину з власністю та іншими даними»,— йдеться у звіті.

Відсутність унікального ідентифікатора фізичної особи.

Для перехресного використання даних слід використовувати унікальний ідентифікатор людини. Наразі існує кілька ідентифікаторів, таких як податковий

номер, але все ще немає впевненості у зв'язку особи та даних про неї. Нотаріуси використовують номери паспортів, копії паспортів, місце проживання тощо як додаткові можливості для автентифікації людини.

Уряд України вирішив використати УРН (унікальний реєстраційний номер) як єдиний та унікальний чотирнадцятизначний ідентифікатор особи, який присвоюється з народження та від якого особа не може відмовитись. Якщо УРН не присвоюється при народженні, він повинен бути призначений при видачі посвідчення водія, біометричного паспорта або ID-карти. Наступним логічним кроком є обов'язковість постійної реєстрації УРН разом з іншими персональними даними, крім іноземців. Це дозволяє ідентифікувати людину та її власність набагато простіше і надійніше.

Дані часто старіють, і правила їх виправлення незрозумілі або відсутні. Оскільки між державними реєстрами немає обміну даними, інформація швидко застаріває. Наприклад, у разі зміни імені відповідний документ реєструється у реєстрі актів цивільного стану, але реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань або реєстр прав власності все ще містять стару інформацію про власника. Власник повинен звернутися до нотаріуса або до ЦНАПу та подати заявку на оновлення своїх даних. Це забирає час і гроші.

Одна з рекомендацій, що вже згадувалися, — розпочати процес обміну інформацією між державними реєстрами. Першим кроком може бути перевірка поданих заявок. Другим кроком має стати впровадження проактивних служб, які звільнять людей від труднощів із поданням заяви на оновлення інформації, яку вже знає уряд.

Повинні бути чіткі правила щодо того, хто та коли може виправити зареєстровану інформацію. Усі дійсні записи можуть бути виправлені, і цей принцип має бути застосований у всіх реєстрах та інформаційних системах, що дозволить реєстраторам постійно оновлювати зареєстровану інформацію.

Роздробленість реєстраторів та відсутність подвійної перевірки. «Нотаріуси та різні державні чи приватні реєстратори мають право здійснювати реєстрацію без того, щоб хтось перевіряв їхню роботу. Найкраща практика

пропонує впровадити систему подвійної перевірки у питаннях реєстрації у важливих державних реєстрах, таких як реєстр власності. Наразі нотаріуси перевіряють справи та здійснюють реєстрацію, але ніхто не перевіряє, чи вірні введені дані та чи виправдана взагалі реєстрація. Окрім помилок друку, така система дозволяє рейдерам наймати корумпованих реєстраторів.

Перша рекомендація — повідомляти власників про кожну зміну даних у реєстрі, яка їх стосується. По-друге, слід здійснювати подвійну перевірку принаймні у процесі реєстрації прав власності.

Як паралельний варіант можна ввести технологічне рішення для створення додаткового рівня безпеки та захисту від зміни даних реєстрів з підтвердженням попереднього власника (власників). Наприклад, двофакторна автентифікація (2FA) або верифікація приватного ключа об'єктів реєстру за допомогою узгодженого типу транзакції», - зазначають експерти.

Процес сплати зборів не автоматизовано. Слід інтегрувати онлайн-оплату зборів в електронні послуги та реалізувати це якнайшвидше. Відсутнє використання тимчасових позначок та/або криптографічних ланцюгів

Про проблему з рейдерами було згадано під час розмов кілька разів і різними особами. Основна проблема полягає в тому, що власник не отримує інформацію про неправомірне внесення змін до реєстру або отримує її надто пізно, коли вже мало місце (сталось, відбулось) сумлінне придбання. Це означає, що попередні власники повинні бути поінформовані про зміни.

Крім залучення ще однієї людини до роботи з найважливішими урядовими реєстрами, такими як майновий, дані повинні зберігатися у криптографічних ланцюгах. Автоматизована та безперервна перевірка таких ланцюгів дозволяє легко перевірити та виявити протизаконні зміни.

Питання відсутності онлайн-доступу до «моїх даних» користувача.

Одним із ключових принципів цифрового управління є те, що громадянин є власником своїх даних. Наразі в Україні немає можливості отримати онлайн-доступ до зареєстрованої інформації.

Експерти рекомендують додавати послуги до державної платформи електронних послуг, де людина може бачити всю інформацію, яка її стосується (наприклад, останні заповіти, довіреності, майно тощо) разом з інформацією про те, хто її бачив, незалежно від каналу (ЦНАП, трембіт, онлайн-пошук і т. д.).

Таким чином, схоже, існує великий розрив між менеджерами ІТ-систем НАІС та власниками служб у Міністерстві юстиції. Електронні послуги розвиваються поспіхом, і немає чіткого розуміння чи стратегії їхнього інституційного розвитку в Міністерстві юстиції протягом наступних 3-5 років.

Міністерство юстиції має розробити власну ІТ-стратегію з чітким баченням та планами електронних послуг та управління реєстрами. Паралельно має існувати законодавча робоча група, яка постійно аналізує та готує необхідні зміни з точки зору реорганізації бізнес-процесів.

Наявність кількох ідентифікаційних ключів. Реєстраторам доводиться використовувати окремий ключ автентифікації кожного реєстру. Це призводить до високих ризиків безпеки, оскільки користувачі повинні запам'ятати кілька паролів та імен користувачів, а в реальних ситуаціях вони часто їх записують на папері.

Центральна урядова політика має підтримувати використання одного ідентифікаційного ключа. Відсутність єдиної системи адрес.

Кожна система має власну систему управління адресами, де використовують кілька форматів адрес. На практиці можна зареєструвати ту саму ділянку на розі вулиці двічі, використовуючи окремо назву кожної вулиці.

Естонія та Литва, серед інших, запровадили єдину систему адрес, і це виявилось дуже ефективним. Кожна державна система має отримувати адресну інформацію із централізованої системи. Це гарантує уніфікацію та сумісність реєстрів.

Боротьба з рейдерами. Часто можна почути про діяльність так званих «чорних реєстраторів», які проводять незаконні реєстрації, надаючи можливість злочинцям узаконити свою рейдерську діяльність. Згідно зі схемою, «чорний реєстратор» проводить реєстрацію, знаючи, що продавець не має права власності

і, зробивши кілька реєстрацій поспіль, створює видимість законності своїх дій або просто зникає, при цьому попередній власник і не підозрює, що його будинок належить комусь іншому. Те саме стосується компаній та інших юридичних осіб. Якщо реєстратор має злочинний намір, представників компанії можна змінити за кілька хвилин, не повідомивши про це ні компанію, ні її попередніх представників.

Існує ще один варіант. Комп'ютер реєстратора чи нотаріуса може бути зламаний, а сеанси користувача – стерті. У цьому випадку реєстратор може навіть не знати, що у реєстрі відбулися зміни.

На щастя, є передовий досвід та заходи, які допомагають уникнути наслідків такої злочинної діяльності, зазначають експерти.

Йдеться про такі заходи:

- проведення кампанії, щоб власники та інші уповноважені особи оновлювали свою контактну інформацію у реєстрі;

- визначення процедури реєстрації таким чином, щоб попередній та новий власники завжди отримували повідомлення про зміни у реєстрі та блокували реєстр на наступні 3-5 робочих днів, щоб попередній власник мав можливість вжити заходів у разі, якщо відбулись злочинні дії;

- зміна політики таким чином, щоб перед першою реєстрацією обов'язково була публікація оголошення про намір реєстрації, щоб кожен міг звернутися з оскарженням, якщо дані невірні. Після закінчення періоду очікування, якщо ніхто не подав на оскарження, перша реєстрація дозволяється. Це дуже важливо, оскільки можливість приватизації земель сільськогосподарського призначення може збільшити кількість випадків шахрайства, а всі можливі суперечки мають вирішуватись перед реєстрацією у реєстрі прав власності;

- запровадження принципу подвійної перевірки, щоб державний реєстратор мав перевіряти кожну реєстрацію, зроблену нотаріусом. Цей принцип можна застосовувати лише у випадку угод, пов'язаних із передачею прав власності.

На основі естонського досвіду можна сказати, що цей принцип довів свої переваги після більш як 10 років застосування. Державний реєстратор перевіряє та затверджує кожну заяву про реєстрацію та проект внесення даних до Реєстру, які готуються нотаріусом. Верифікація означає перевірку змісту заяви на вчинення дії та реєстрації, попередніх записів та вже поданих документів. Надалі можна буде додати згоду попередніх власників або представників як частину процедури, щоб реєстрація не набула чинності до отримання згоди наведених вище осіб.

Слід зазначити, що, проводячи аналіз, експерти «Право-Justice» визначили недоліки у функціонуванні реєстрів та розробили конкретні рекомендації, які можуть допомогти покращити державну політику щодо ефективного управління державними реєстрами.

При цьому як критерії доцільності впровадження тих чи інших цифрових технологій у державному управлінні пропонується розглядати такі:

- результативність – впровадження тієї чи іншої цифрової технології має сприяти задоволенню потреб підвищення якості державного управління у цьому аспекті і, отже, забезпечувати підвищення результативності державного управління, її конкретні параметри (наприклад, впровадження технології може призвести до зниження термінів виконання тих чи інших державних функцій, появи нових суспільних благ, зниження частоти заподіяння шкоди тощо);

- економічну ефективність – впровадження тієї чи іншої цифрової технології у державному управлінні має сприяти зниженню бюджетних витрат (як мінімум витрат на утримання апаратів, операційних витрат) та/або витрат громадян та організацій як мінімум у середньостроковій перспективі;

- зовнішню конкурентоспроможність – наявність заданих зовнішніми сторонами умов та параметрів, стандартів, очікувань (наприклад, рівень розвитку приватного сектору та очікування громадян щодо якісних характеристик надання державних послуг на основі досвіду їхньої взаємодії з приватними компаніями (отримання послуг, що надаються недержавними організаціями)).

3.2. Удосконалення організації цифрових адміністративних процедур

Сьогодні серед пріоритетів публічного управління є розвиток електронного управління, як одного з інструментів розвитку інформаційного суспільства, запровадження якого створюватиме умови для відкритого та прозорого управління.

Електронне управління - форма організації публічного управління, що сприяє підвищенню ефективності діяльності місцевих органів влади з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій на формування нового типу держави, орієнтованої задоволення потреб громадян.

Головною складовою електронного управління є система електронної взаємодії державних та місцевих електронних інформаційних ресурсів, як основа розвитку системи електронного документообігу – високотехнологічного та прогресивного підходу до підвищення рівня ділового спілкування, формування професійної культури посадових осіб місцевих органів влади у сучасних умовах інформаційно-комунікаційного середовища.

На сьогодні розвиток та практичне поширення електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису гальмується недостатньою координацією діяльності з цих питань місцевих органів влади, слабким матеріально-технічним забезпеченням та низькою мотиваційною складовою персоналу щодо впровадження нових підходів.

Великі дані дозволяють якісно підвищити прогнозування та моделювання соціально-економічних, культурно-політичних, демографічно-міграційних процесів, що розширює управлінські можливості держави в цифрову епоху. Цифрові технології можуть значно змінити традиційні підходи до планування, моніторингу та оцінки результатів державних органів. Об'єднання даних із різних джерел, робота з неструктурованими та частково структурованими джерелами інформації, апробація окремих ініціатив у рамках контрольованих

випробувань, інтеграція постійного збору зворотного зв'язку в процесі розробки, моніторингу та оцінки державного регулювання дозволяють державі більш якісно виявляти та вирішувати проблеми сьогодення, прогнозувати та своєчасно реагувати на проблеми майбутнього.

Відповідно, наші пропозиції щодо удосконалення організації цифрових адміністративних процедур щодо публічних реєстрів наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Удосконалення організації цифрових адміністративних процедур щодо публічних реєстрів

Пропозиція	Сутність
створення уніфікованої публічно-правової реєстраційної системи	створення Реєстру реєстрів
розробка єдиних вимог до захисту цифрових ресурсів	Єдині вимоги до фізичного, програмного та криптографічного захистів
визначення відповідального органу державної влади за захист персональних даних	Комплексний захист прав володільців персональних даних

Примітка: складено автором

Основними джерелами великих даних, які могли б бути використані для прийняття управлінських рішень (у тому числі в оперативному режимі, а в перспективі та в автоматичному режимі), є:

1) адміністративні дані органів влади, зокрема, накопичені за тривалий період часу.

Аналіз таких великих масивів даних дозволяє оптимізувати підходи, що склалися, до виконання тих чи інших державних функцій, надання державних послуг, зокрема шляхом виявлення факторів успішності (неуспішності) тих чи інших дій, вжитих органом влади, у тому числі щодо різних цільових груп. Наприклад, подібні дослідження дали позитивний ефект у сфері соціального

захисту населення та забезпечення зайнятості: аналіз великих даних дозволив виявити особливості окремих соціальних груп населення та ті заходи державної політики (типи заходів, програм), які виявилися найрезультативнішими при роботі з кожною з груп;

2) дані, розміщені в Інтернеті, у тому числі цінова інформація, можуть бути важливим джерелом для органів державної влади. Методологія автоматизованого збору цінової інформації та розрахунку індексів споживчих цін на основі даних, розміщених торговими організаціями в Інтернеті. Соціальні мережі можуть використовуватися і для цілей апробації та оцінки нових ініціатив, у тому числі найбільш значущих нормативних правових актів. Це дозволяє підвищити ефект від уже впроваджених процедур оцінки регулюючого впливу (ОРВ) та оцінки подальшого впливу. Соціальні мережі можуть використовуватись і для проведення різноманітних соціологічних опитувань як громадян, і представників бізнесу;

3) дані, одержувані з урахуванням використання технологій Інтернету речей (промислового Інтернету), зокрема датчиків, сенсорів, систем відеоспостереження. Дані дистанційного моніторингу дозволяють своєчасно виявляти пожежі (наприклад, на лісових територіях) та забезпечувати їх локалізацію та гасіння, що дозволяє знизити витрати, пов'язані як із втратами лісів від пожеж, так і з витратами на гасіння лісів. Системи відеоспостереження активно використовують правоохоронні органи. На технологіях Інтернету речей заснована організація дистанційного контролю (нагляду) у сфері охорони навколишнього середовища, промислової безпеки тощо. Подібні дані необхідні насамперед для оперативного прийняття рішень, але аналіз таких даних за певний період часу може підвищити ефективність державного регулювання в тій чи іншій. іншій сфері;

4) дані мобільних пристроїв, на основі яких можна точніше оцінити потоки туристів, а також напрямки мобільності населення. Проекти щодо використання мобільних даних для цілей державної статистики для оцінки міграційних потоків, для оцінки маятникової міграції населення;

б) дані про витрати за кредитними картками – ще одне важливе джерело великих даних, яке може бути використане для оцінки витрат населення як загалом для розрахунку відповідного статистичного показника (проекти щодо використання даних кредитних карток для оцінки витрат споживачів), так і для непрямой оцінки рівня доходів конкретного домогосподарства та, відповідно, необхідності надання такому домогосподарству соціальної підтримки.

Слід зазначити, що різноманітність джерел даних, затребуваних під час прийняття рішень, динамічний розвиток нових технологій збирання та обробки інформації вимагають формування гнучкої системи регулювання процесів управління даними та рамкового визначення поняття «великих даних», що дозволяє з часом використовувати з метою державного управління нові види інформації.

Поширення інформаційних технологій, рівень яких є незначним, здебільшого немає системного характеру. Органами влади часто проводиться робота з розробки документів переважно у паперовому вигляді, що значно ускладнює оперативне вжиття заходів для вирішення проблемних питань, своєчасне надання місцевих послуг та довідкової інформації з питань діяльності як державних так і місцевих органів публічної влади.

Особливо важливого значення набуває поширення систем електронного документообігу в органах місцевого самоврядування, які мають найбільшу структурну та територіальну розрізненість, проте вимагають постійного взаємодії для узгодженої реалізації державної політики на місцях.

Таким чином, розробка та впровадження єдиної системи в місцевих органах влади області є актуальним завданням в даний час у сфері впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Наразі у місцевих органах влади області вже склалися певні умови для якісних змін у сфері інформатизації:

- місцеві органи влади майже в повному обсязі забезпечені обчислювальною технікою та базовим програмним забезпеченням;

- вжито заходів щодо створення телекомунікаційної інфраструктури для забезпечення діяльності місцевих органів влади, зокрема для підключення до Інтернету всіх місцевих органів влади;

- запроваджено значну кількість комплексних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, у тому числі систем відомчого електронного документообігу та систем підтримки прийняття управлінських рішень;

- у переважній більшості працівників місцевих органів влади сформовано базові навички використання інформаційних технологій.

Основними причинами зі стримування процесу переходу від класичного паперового до електронного документообігу є:

- відсутність інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії місцевих органів влади;

- відсутність єдиних форматів та протоколів електронного цифрового підпису, єдиного для місцевих органів влади центру сертифікації ключів;

- низький рівень поінформованості державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування про сутність та переваги електронного документообігу;

- прагнення уникнути новизни в роботі, консерватизм персоналу, опір змінам зумовлені небажанням вчитися та переучуватися, стереотипи мислення працівників, які звикли працювати з паперовими документами;

- складність міграції існуючих документів із паперової форми до електронної;

- моральна застарілість та фізична зношеність переважної більшості комп'ютерної техніки, відсутність доступу до мережі Інтернет;

- необхідність забезпечення юридичної сили електронних документів шляхом впровадження електронного цифрового підпису.

Щоб уникнути всіх перерахованих причин, при побудові системи електронного документообігу необхідні:

- політична воля керівництва органу влади;

- розвинена телекомунікаційна інфраструктура;
- застосування електронного цифрового підпису.

Таким чином, по-перше, автори законопроекту фактично об'єднують поняття реєстрів та баз даних, а це зрозуміло є різними речами.

По-друге, не пропонують вирішення питання подвійності у розумінні реєстрів. Так сьогодні мова йде про єдині та державні реєстри, а в законопроекті про базові та інші державні реєстри.

Відповідно можна запропонувати власне бачення редакції ст. 6 проекту Закону України «Про публічні електронні реєстри» (рис.3.2).

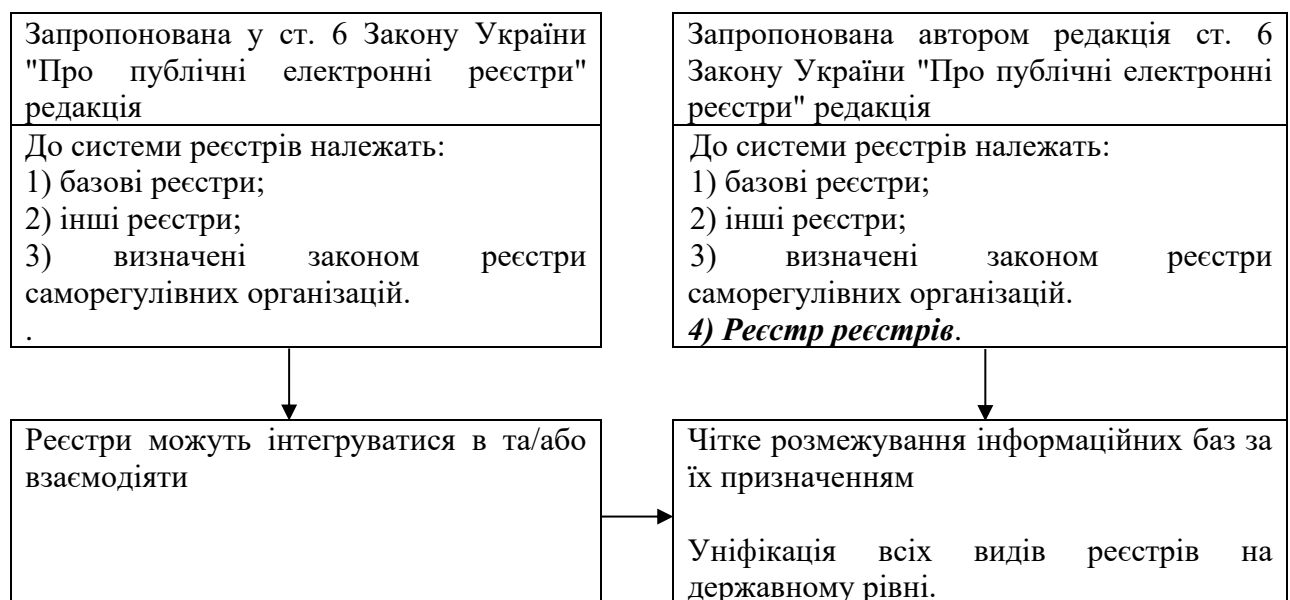

Рисунок 3.2. - Пропозиції редакції ст. 6 проекту Закону України «Про публічні електронні реєстри»

Примітка: запропоновано автором.

Як зазначено в договорах Європейського Союзу (ЄС), внутрішній ринок ЄС гарантує чотири «свободи» – вільне пересування товарів, капіталу, послуг і людей. Ці свободи забезпечуються спільною політикою в рамках взаємосумісних мереж і систем. Громадяни країн-членів ЄС мають право вільно працювати та пересуватися. У свою чергу, компанії також можуть вільно торгувати та працювати в усіх країнах-членах ЄС. У той же час відбувається взаємодія з

державними органами держав-членів через використання публічних електронних реєстрів. Тому позиція Єврокомісії полягає в тому, щоб докласти зусиль для цифровізації державного сектору, які мають координуватися на європейському та національному рівнях, щоб уникнути цифрової фрагментації послуг і даних, а також сприяти формуванню та належному функціонуванню Єдиний цифровий ринок ЄС.

Зазначимо, що предмет правового регулювання, який визначений проектом Закону, а саме: належне функціонування єдиної інтероперабельної системи публічних електронних реєстрів, розглядається в Європейському Союзі в рамках нової Європейської платформи інтероперабельності. потоки даних для європейських державних адміністрацій.

Згідно з цим документом, державам-членам необхідно використовувати низку рекомендацій для покращення управління взаємодією між державними органами, налагодження міжорганізаційних відносин, оптимізації процесів, які підтримують цифрові послуги.

Нова європейська сумісна система охоплює три типи взаємодії:

- A2A (адміністрація - державні органи), що стосується взаємодії між державними адміністраціями (наприклад, державами-членами чи установами ЄС);
- A2B (адміністрація - бізнес), що стосується взаємодії між державними адміністраціями (в державі-члені чи установі ЄС) та підприємствами;
- A2C (адміністрація - громадяни), яка займається взаємодією між державними адміністраціями (в державі-члені чи установі ЄС) та громадянами.

Враховуючи вищевикладене, слід також відзначити важливість більш детального регулювання безпеки електронної інформаційної взаємодії та відповідальності за відповідні порушення у цій сфері, оскільки можливість спрощеного доступу до різноманітних реєстрів, що містять вичерпну інформацію, загрожує підвищенням протиправної зацікавленості сторонніх осіб.

З цією метою безпечний обмін інформацією в Європейському Союзі вимагає використання електронних сертифікатів для ідентифікації суб'єкта, підпису, друку, позначки часу або шифрування документа. Кожна держава-член публікує довірений список постачальників сертифікаційних послуг, а Європейська комісія заповнює Центральний список довірених списків. Цей перелік необхідно розширити, щоб охопити інші довірчі послуги через затверджену Постанову № 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних операцій на внутрішньому ринку. Таким чином, для забезпечення безпечного транскордонного обміну між основними реєстрами необхідні ефективна законодавча база та мережа довіри.

Джерелами трансформації публічного управління виступають необхідні передумови та основи проведення реформ у сфері організації та забезпечення органів державного та місцевого адміністрування, а саме:

- застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних засобів для формування єдиного інформаційного простору органів публічного управління;
- фінансування за рахунок бюджетного забезпечення витрат;
- необхідний рівень нормативно-правового регулювання створення державних інформаційних систем із визначенням чіткого порядку модернізації інформаційних технологій у системі публічного управління;
- реалізація стратегічного планування архітектури інформаційно-цифрових технологій усередині різних відомств, між відомствами при горизонтальній взаємодії та за вертикаллю влади;
- підтримка адміністративно-управлінських процесів;
- розробка та запровадження спеціалізованих вимог до процедур закупівлі товарів, робіт, послуг у галузі інформаційно-комунікаційних технологій з питань способів закупівлі;
- розширення переліку юридичних послуг в електронному вигляді з метою надання прискореної правової підтримки суб'єктам економіки;

- створення та розвиток сучасної системи інформаційної безпеки процесів формування та використання інформаційних ресурсів та документів в електронній формі від неправомірного використання.

Оцінка взаємозв'язку джерел дозволила розробити їх класифікацію, що включає:

- цифрове забезпечення;
- бюджетне фінансування;
- правове регулювання електронно-цифрового використання інформаційних систем;
- розробка спеціалізованих вимог до процедур закупівлі товарів та послуг у галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Структура взаємозв'язку джерел постачання та подальшої організації громадського адміністрування на цифровій основі представлена малюнку.

Зазначимо, що залучення недержавних організацій до сфери виконання (традиційно) державних функцій та послуг може мати як позитивні, так і негативні сторони точки зору впливу на результативність та ефективність. З одного боку, таке партнерство може забезпечити доступ до додаткових послуг та підвищити якість вже наданих (з точки зору термінів, особливостей процедури тощо).

З іншого боку, доступ до персональних даних значної кількості громадян, можливість просування недержавних послуг на державній платформі можуть спричинити конкуренцію між приватними організаціями (допущеними та не допущеними до державної платформи) та призвести до нав'язування товарів та послуг недержавних організацій громадянам та підприємствам. Більше того, спотворення конкуренції саме собою може призвести до зниження якості таких товарів та послуг та/або зростання їхньої вартості для споживачів. Для мінімізації даних ризиків доцільно:

- забезпечити відкритість платформ для необмеженої кількості учасників з одночасним захистом персональних даних громадян та комерційної інформації організацій, що взаємодіють із державою на основі платформних рішень;

– зберегти багатоканальність взаємодії, маючи на увазі, що платформи не завжди будуть домінуючим каналом взаємодії держави з громадянами та бізнесом, у тому числі при наданні державних послуг;

– забезпечити розвиток єдиної середовища довіри, що мінімізує використання послуг «цифрових посередників» (у тому числі випадків отримання кількох цифрових підписів у кількох посвідчувальних центрах для взаємодії громадян із різними – державними та недержавними – організаціями, а також скоєння дій громадян від імені юридичних).

Безумовно, є й суттєвий потенціал підвищення результативності діяльності органів державної влади за рахунок цифрової трансформації як у сфері надання державних послуг, так і у сфері державного контролю (нагляду), адміністрування доходів, інших типів державних функцій.

Як показали попередні дослідження, впровадження принципів державного управління за результатами перешкоджає відсутність оперативної та точної інформації про результати на всіх рівнях, а також значний тимчасовий лаг між досягненням результатів і появою інформації про них. Переважання ручного введення даних про досягнуті результати в державні інформаційні системи підвищує ризики маніпулювання даними (навмисне спотворення).

ВИСНОВКИ

Магістерська робота присвячена теоретичному узагальненню та розробці заходів удосконалення організації адміністративних процедур в реєстрацій сфері. За результатами проведеного дослідження сформульовано такі основні висновки:

1. Наголошено, що ідея активного використання інформаційно-телекомунікаційних технологій для підвищення ефективності діяльності органів влади з'явилася у процесі реалізації адміністративних реформ на основі концепції нового державного менеджменту, яка отримала наприкінці ХХ ст. підтримку та поширення у системі громадського управління. У ході здійснення програми електронного уряду ця концепція адміністративних перетворень виявилася вузькою, що недостатньо враховує особливості громадського управління.

До того ж виявилися чіткіше деякі нові тенденції у суспільному розвитку, пов'язані з цифровізацією соціуму (виникнення мережових структур, комунікаційна революція, формування суспільства знання).

2. Наголошується на ролі цифрової трансформації державного управління:

- у підвищенні результативності державного управління, у т.ч. якості державних послуг;
- скорочення витрат держави, бізнесу та/або громадян, пов'язаних з реалізацією тих чи інших державних функцій;
- підвищення продуктивності праці державних службовців при наданні державних послуг та здійсненні контрольної-наглядової діяльності за рахунок стандартизації, модернізації та автоматизації адміністративно-управлінських процесів, впровадження електронного документообігу, створення відомчих та міжвідомчих баз даних тощо;
- зниження вартості створення та адміністрування інформаційних ресурсів та систем за рахунок повторного використання інформаційних технологій та сервісів;

– підвищення рівня довіри громадян та бізнесу до органів влади та посадових осіб, підтримки прийнятих ними рішень.

3. Класифікація адміністративних процедур в реєстраційній сфері, передусім спрямована на конкретизацію змісту її окремих складових елементів сукупності: за суб'єктами (реєстраційна діяльність, що здійснюється безпосередньо Міністерством юстиції України; реєстраційна діяльність, що здійснюється територіальними органами Міністерства юстиції України; реєстраційна діяльність, що здійснюється іншими державними органами); за наявністю або відсутністю компенсацій: платна (реєстраційний збір стягується) і безоплатна (реєстраційний збір не стягується); за часом дії реєстраційного акту: тимчасова та постійна; за формою публічної реалізації: дозвільна та повідомна.

4. Суб'єктами реєстраційної діяльності є органи управління (публічна адміністрація), які наділені владними повноваженнями та мають різний правовий статус, діяльність яких спрямована на задоволення загального публічного інтересу у сфері реєстрації, яких можна розділити на дві групи: суб'єкти, які виконують функції щодо ведення реєстраційної діяльності, - це наділені владними повноваженнями посадові особи реєстраційного органу, участь яких у провадженні є обов'язковою, оскільки без них проведення державної реєстрації неможливе та суб'єкти, що беруть участь у провадженні з метою реалізації своїх прав і законних інтересів - це юридичні і фізичні особи, які виступають ініціаторами реєстраційного провадження та повинні відповідати загальним вимогам щодо наділення правосуб'єктністю для участі у певних видах правовідносин.

5. Інтенсивний розвиток інформаційних, електронних та цифрових технологій, їх повсюдне впровадження, в першу чергу на виробництві, спричинили серйозні структурні зміни в економічній та соціальній сферах життя суспільства, виникнення абсолютно нових ринків та розвиток нових форм бізнесу, продиктувавши тим самим вступ людства до четвертої промислової революції, під час якої здійснюється перехід до нового етапу економіки – цифрової економіки та утворення її екосистеми.

Процедура державної реєстрації, традиційно складається з таких етапів, які послідовно змінюють одна одну: порушення реєстраційного провадження; розгляду реєстраційної справи і прийняття рішення; оскарження рішення і його перегляду; виконання рішення. Водночас, в якості «суб-фази» можна також запропонувати етап прийняття рішення про створення реєстру та його «початкове» формування (базове наповнення). Також, останнім етапом є видача дублікату реєстраційного документу або повторна реєстрація (перереєстрація).

6. Практичні аспекти організації та здійснення окремих адміністративних процедур в реєстраційній сфері охоплюють питання порядку здійснення реєстраційних процедур, визначених адміністративно-правовими нормами; здійснення реєстраційних процедур виключно органами публічної адміністрації та їх структурними підрозділами; реєстраційні процедури є процедурами прийняття юридичних актів; реєстраційні процедури здійснюються з метою: офіційного визнання законності: правових актів; дій юридичних осіб; дій фізичних осіб; підтвердження з боку держави правового статусу суб'єктів; наділення суб'єктів правами або обов'язками; фіксації юридичних фактів; встановлення певних правових відносин та на основі неухильного дотримання охорони прав на персональні дані.

Дослідження європейського досвіду у організації реєстраційної сфери дає підстави вважати, що державні реєстри, мають відповідати таким вимогам: створюються на основі вимог нормативно-правових актів (нормативні акти, принаймні, передбачають її створення). Також ведення реєстру відбувається виключно реєстраційним органом публічних повноважень і завершується шляхом ухвалення управлінського рішення. Також, у контексті гармонізації особливо нагальним стає формування уніфіковані вимоги до реєстрів та їх адміністраторів, та створення «реєстру реєстрів», що реалізується сьогодні в Україні через поданий на розгляд до ВРУ законопроект «Про публічні електронні реєстри».

Цифровізація державного та місцевого управління, що передбачає активну участь громадян у процесі прийняття рішень через інформаційні інтерактивні

простори, може змінити роботу основних соціальних інститутів та принципи розвитку суспільства в цілому. Найбільш масштабне використання цифрових інформаційно-комунікативних технологій може призвести до культури гнучкого управління, що передбачає інтерактивну взаємодію (постійна наявність зворотного зв'язку з приводу прийнятих рішень, дій та проектів органів влади з боку зацікавлених сторін).

На нашу думку, цифровізація сама собою виступає новою моделлю державного управління. В ідеалі вона дає нові можливості для ефективної якісної роботи державних органів. На практиці, не реалізована повною мірою та рамках обмежених ресурсів, поки вона має вади та обмеження, що не дозволяють завжди позитивно оцінювати її використання. Але у глобальних масштабах цифровізація державного та місцевого управління – це крок до нового управлінського підходу, нового управління, нової системи розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В.Б. Оцінка питання методології сучасної адміністративно-правової доктрини України (аналітичний огляд цікавого і корисного). *Право України*. 2005. № 1. С. 26-29.
2. Агафонов С.И. Понятие административной процедуры и концепции законодательного регулирования административных процедур в зарубежных государствах. *Право и жизнь*. 2006. № 101. С. 264-268.
3. Административное право: Учебник. Под ред. Л.Л. Попова. М.: Юрист, 2002. 699 с.
4. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України. В.П.Тимошук. К.: Факт, 2003. 496 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. 584 с.
6. Адміністративно-процедурний кодекс України: Проект, внесений Ю. В. Тимошенко та Кабінетом Міністрів України, зареєстрований за ф 2789 від 18 липня 2008 року // *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=33073.
7. Актуальные проблемы административного права : М.В.Костенников. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2013. 383 с.
8. Алексеев С. С. Общая теория права. Т. 2. М. : Юридическая литература. 1982. 359 с.
9. Алексеев С.С. Теория государства и права: учеб. М.: Норма, 2004. 484 с.
10. Андрійко О. Ф. До питання еволюції адміністративного права та предмета адміністративно-правового регулювання. *Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини : тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.-практ. конф., м. Харків, 17–18 квіт. 2015 року*. Х. : Право, 2015. С.9-13.
11. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: учебник / Г.В.Атаманчук. 4-е изд., стер. М.: Издательство “Омега-Л”, 2014. 525 с

12. Бачило И.Л. Институты административного права. *Государство и право*. 1999. № 10. С. 17–19.

13. Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. *Філософія права: Словник*. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. 408 с.

14. Бигич О.Л. Порівняльне правознавство: природа та функції. *Правова держава. Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України*. Вип.11.- К.: Вид. Дім “Юридична книга”, 2000. С.535-545.

15. Бойко І. В. До питання трансформації поглядів на предмет адміністративного права. *Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини : тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.–практ. конф., м. Харків, 17–18 квіт. 2015 року*. Х. : Право, 2015. С.115.

16. Великий тлумачний словник сучасної української мови допов. Укладачі: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв. К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

17. Галіцина Н. В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права: Науковий журнал*. 2010. № 4. С. 163-177.

18. Горшенев В.М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. М.: Юридическая литература, 1972. 256 с.

19. Грінчак Т.Ю. Інформаційне завтра: яким йому бути? Мультиверсум. Філософський альманах. 2006. № 52. С.35-39.

20. Гурковський М. П. Реєстраційна діяльність публічної адміністрації: організаційно-правовий аспект: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 204 с.

21. Державне підприємство «Національні інформаційні системи». URL. <https://nais.gov.ua/>.

22. Добров А.Н. Институт регистрации в административном праве. М.: Моск. ун-т Министерства внутренних дел Российской Федерации, 2005. 177 с.

23. Журенок Т. В. Легалізація як загальнотеоретична категорія. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. Одеса:Юридична література, 2012. Вип. 63. С. 79-85.
24. Загальна теорія держави і права: М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. Харків: Право, 2009. 584 с.
25. Иоффе О. С. Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории «хозяйственного права» URL: http://civil.consultant.ru/elib/books/3/page_50.html
26. Иоффе О. С., Вопросы теории права. М. : Госюриздат. 1961. 381 с., с. 201
27. Качура О.А. Поняття адміністративних процедур державної реєстрації. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право*. 2014. - № 1. С. 101-107.
28. Кирсанов А.Р. Административно-правовое регулирование регистрационной деятельности в сфере недвижимости: дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, теория управления». М., 2003. 223 с. Режим доступа: URL: http://www.lawlibrary.ru/disser_2014673.html.
29. Класифікація. *Юридична енциклопедія*. К. : Українська енциклопедія, 2001. Т. 3 : К. М.792 с. : іл
30. Коваль Л. В. Адміністративне право. К.: Вентурі, 1998. 208 с.
31. Ковальова М. В. Особливості адміністративно-правового режиму державної реєстрації суб'єктів господарювання. *Форум права*. 2014. № 1. С. 243-247 URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FPindex.htm_2014_1_43.pdf
32. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06 липня 2005 р. № 2747-IV База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2747-15>
33. Криворучко І. В. Правове закріплення принципів адміністративної процедури в Україні: стан, перспективи. *Інвестиції: практика та досвід : наук.-практ. журн*. 2017. № 14. С. 116-121.

34. Криворучко І.В. Класифікація принципів адміністративної процедури та її застосування наукою державного управління. *Наук. вісн. Акад. муніцип. упр. : зб. наук. пр. Серія “Управління”*. К. : АМУ, 2016. Вип. 1. С. 64-74.
35. Кузьменко О.В. Гносеологічна природа реєстраційного провадження. *Форум права*. 2006. № 2. С.88-93.
36. Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь, 2007. 21 с.
37. Лазарев И.М. Административные процедуры в сфере взаимоотношений граждан и их организаций с органами исполнительной власти в Российской Федерации. М., 2002. С. 17.
38. Лихачов С.В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. НУВС. -Х., 2001. 177 с.
39. Лур'є С. Безпечність використання електронного цифрового підпису. URL: <https://investgazeta.ua/blogs/bezpechnist-vikoristannya-elektronno-go-tsifrovogo-pidpisu>
40. Митний кодекс: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. База «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 10.11. 2018).
41. Михайлишин В. Організаційно-правові аспекти надання адміністративних послуг виконавчими органами місцевих рад. URL: http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03%286%29/10mvdomr.pdf
42. Мовчан Д.В. Реєстраційне провадження в діяльності органів виконавчої влади: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Д.В. Мовчан; Харків, 2013. – 181 с.
43. Недвижимость Болгарии: юридические аспекты покупки в собственность. Автор неизвестный. URL: <http://www.bcprofi.ru/community/publications/detail.php?ID=3855>.
44. Нерухомість в Чехії. URL: <http://interesting.in.ua/neruxomist-v-chexi>. – Назва з екрану.

45. О создании системы государственных организаций по государственной регистрации недвижимого имущества, прав на него и сделок с ним: Указ Президента Республики Беларусь от 10 декабря 2002 г. № 603. URL:<http://www.levonevsi.net/pravo/razdel1/num4/1d4209>. html.

46. Панькова З.Л. Правове положення органів, які здійснюють надання адміністративних послуг в сфері економіки. *Фаховий науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Право»*. Запоріжжя, 2017, № 1(55), С.69 – 72.

47. Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції: Постанова КМУ від 21 січня 2015 р. № 17. База «Законодавство України». URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/17-2015-%D0%BF>

48. Плотников В.А., Федотова Г.В. Индикаторы стратегического регионального планирования. *Финансовая аналитика: проблемы и решения*. 2014. № 17 (203). С. 21-33.

49. Положение о поземельных книгах в Германии. пер. *Административное и финансовое право*. Том 2. М.: Центр публично-правовых исследований. 2007. С. 356-412.

50. Положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2001 р. № 412. База «Законодавство України». URL: (втратило чинність).

51. Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності: [Постанова КМУ від 19 вересня 2018 року № 749](#). База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749-2018-%D0%BF>

52. [Порядок надання ідентифікаторів доступу до Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України](#),: Наказ Міністерства юстиції України 15.12.2015 № 2586/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 грудня 2015 р. за №

1568/28013 (зі змінами). База «Законодавство України». URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1568-15#n21>

53. Порядок надання послуг електронного цифрового підпису фізичним особам, фізичним особам-підприємцям та юридичним особам на договірних засадах: Наказ Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» №03 від «04» січня 2017 р. База «Законодавство України». URL: http://www.uipv.org/i_upload/file/Poriadok-nadannia-poslug-ECP-2017--.pdf

54. Порядок реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону від 30.05.2012 Наказ Міністерства фінансів України № 648. База «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1034-12>

55. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про публічні електронні реєстри». База «Законодавство України». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH6MY00A.htm.

56. Правила адміністративної процедури і юрисдикція адміністративних судів у Федеративній Республіці Німеччині // *Матеріали семінару “Стан та перспективи розвитку адміністративного права: законодавство, наука, освіта”*. Ч. 2 Німеччина та Республіка Польща. Львів (12-13 жовтня 2001 р.) 59 с.

57. Правовая основа предпринимательской деятельности в Чехии. База «Законодавство України». URL: www.firmacz.ru/info/podnikani.htm.

58. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

59. Про адміністративну процедуру: Закон України. Проект № 9456 від 28.12.2018 р. База «Законодавство України». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65307.

60. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2001 р. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

61. Про використання захищених носіїв особистих ключів в інформаційних системах. База «Законодавство України». URL: https://ca.informjust.ua/partnership_znok.

62. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1 липня 2010 року 2398-VI. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.

63. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV (в редакції Закону України від 11 лютого 2010 року 1878-VI). База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.

64. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. База «Законодавство України». URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15/paran174>.

65. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. База «Законодавство України». URL: <https://www.president.gov.ua/public-info/access>.

66. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 № 852-IV. База «Законодавство України». URL: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/852-15.

67. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.

68. Про затвердження Порядку використання і здійснення контролю за дотриманням прав на об'єкти інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту та імпорту дисків для лазерних систем зчитування: Постанова КМУ від 7 вересня 2001 р. № 1149. База «Законодавство України». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/1149-2001-%D0%BF> (втрата чинності).

69. Про затвердження Порядку здійснення контролю у сфері державної реєстрації: Постанова КМУ від 21 грудня 2016 р. № 990. База «Законодавство України». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249617674>.

70. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI База «Законодавство України». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2010_06_01/T102297.html.

71. Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних: Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року База «Законодавство України». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_242.

72. Про підприємництво: Закон України 7 лютого 1991 року N 698-XII. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.

73. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3691-XII. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>.

74. Про публічні електронні реєстри: Проекту Закону України База «Законодавство України». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH6MY00A.htm.

75. Про реалізацію експериментального проекту у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань: Постанови КМУ від 24 жовтня 2018 р. № 860. База «Законодавство України». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-realizaciyu-eksperimentalnogo-projektu-u-sferah-derzhavnoyi-reyestraciyi-rechovih-prav-na-neruhome-majno-ta-yih-obtyazhen-i-derzhavnoyi-reyestraciyi-yuridichnih-osib-fizichnih-osib-pidpriyemciv-ta-gromadskih-formuvan>.

76. Пухтецька А.А. Європейські принципи адміністративного права: Монографія / За заг. ред. д.ю.н., професора В.Б.Авер'янова. Вид. друге, доопрац. і доповн. К.: Логос, 2014. 237 с.

77. Савченко С.С. Реєстраційні процедури в діяльності органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.07. С.С. Савченко. Київ, 2012. – 18 с.

78. Савченко Сергій Сергійович. Реєстраційні процедури в діяльності органів внутрішніх справ.- Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.07. Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна". К., 2012.- 180 с.

79. Система. *Философский словарь*. М.: Политиздат, 1986. – С.427-428.

80. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник. Харків: Еспада, 2006. 776 с.

81. Словарь иностранных слов. А. Я. Абрамович, Г. А. Афанасьева, Г. П. Барсанов. М.: Русский язык, 1985. 608 с.

82. Словник української мови: в 10 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. К.: Наукова думка, 1977. Т. 8. 927 с.

83. Соловійова О.М. Принципи адміністративної процедури. *Вісник Харківськ. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. № 988. Серія "Право". 2011. Вип. № 10. С. 149-155.

84. Степаненко В. В. Реєстраційні провадження в діяльності підрозділів Державної автомобільної інспекції МВС України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.юрид. наук: спец. 12.00.07. В. В. Степаненко; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів, 2013. 22 с.

85. Степаненко В.В. Провадження у діяльності Державної автомобільної інспекції МВС України. *Форум права*. 2011. № 1. С. 968-976.

86. Ступников О.А. Административная процедура размещения заказов: проблемы теории и практики : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: 12.00.14. Олег А. С. Воронежский государственный университет. – Воронеж; 2011. 24 с.

87. Теремецький В. І. Загальна характеристика елементів структури правовідносин. *Вісник вищої ради юстиції*. 2012. №1 (9). С. 175-189, с. 178

88. Толстой Ю. К. К теории правовотношений. URL: <http://ex-jure.ru/law/news.php?newsid=607>

89. Углик Н. М. Адміністративна процедура: поняття та види. *Актуальні питання юридичної науки: Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція (2008 р.)*. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=283.

90. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4 т. М.: Прогресс, 1987. Т. 3. 832 с.

91. Феделиш М.М. Класифікація вдів та форм реєстраційної діяльності органів міністерства юстиції України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. №2. С.80-83.

92. Фоміч Г. В. Адміністративні процедури у публічній службі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Г. В. Фоміч; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2010. 20 с.

93. Юдина Т.Н. Цифровая экономика сквозь призму философии хозяйства и политической экономии. *Философия хозяйства*. 2017. №1. С. 193-201.

94. Центральний засвідчувальний орган: Головна сторінка. URL: www.czo.gov.ua.

95. Цілісність. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. – К.; Ірпінь: Перум, 2001. С.1365.

96. Цуруль О. А. Менеджмент у державних організаціях. К.: КНЕУ, 2002. 142 с. URL: elearn.univector.net/mod/resource/view.php?id=142

97. Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Ю.С. Шемшученко. – К.: Українська енциклопедія, 1999. – Т. 2. –442 с.

98. Школик А. Адміністративна процедура і її співвідношення з суміжними поняттями. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. - 2014. Випуск 59. С. 185-193.

99. Шмалый О.В. Регистрация как форма государственного управления: дис. ... канд. юрид. наук.12.00.04 /О.В. Шмалый. Ростов на Дону, 2004. – 186 с.

100. Экштайн К. Административная процедура – основа административного процесса. *Конституционное право: восточноевропейское обозрение*. 2002. № 4. С. 146-154.

101. Якушев В.С. О понятии правового института. *Правоведение*. 1970. № 6. С. 62-69.

102. BelniaN S. Rozwój rynku nieruchomości w Polsce na tle Krajów wysoko rozwiniętych. Kraków: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 2001. 204 s.

103. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

104. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków . URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20010380454>

105. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 września 2005 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu udostępniania danych zgromadzonych w rejestrze publicznym. URL: <http://www.prawo.egospodarka.pl/akty/dziennik-ustaw/2005/205/1692>.

Виконав: студент магістратури спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування заочної форми навчання
«___» грудня 2021 р.

Підпис

Вознюк О. С.

Ініціали, прізвище

Науковий керівник доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри математики, статистики та інформаційних технологій
«___» грудня 2021 р.

Підпис

Р.О. Кулинич

Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:
Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з держ. управління, доцент
«___» грудня 2021 р.

Підпис

Е.В. Щепанський

Ініціали, прізвище